3 APRIL 1941 32e JAARGANG No. 5

ORGAAN VAN HET

DE GIDS

CHRISTELIJK NATIONAAL VAKVERBOND IN NEDERLAND

VERSCHIJNT DONDERDAGS OM DE 14 DAGEN

ADRES VOOR REDACTIE EN ADMINISTRATIE: STADHOUDERSLAAN 43-45 UTRECHT TELEFOON 12443 GIRO 17982
VERANTWOORDELIJK REDACTEUR: F. P. FUYKSCHOT ABONNEMENTSPRIJS: F 2.— PER J. VOOR LEDEN: F 1.50 PER J.

GEDACHTEN VAN DEZEN TIJD

Heeft de economische ontwikkeling van de wereld geleid tot een doorbreking van het liberaal-individualisme in het sociaal-economisch leven, vanzelfsprekend is, dat ook de theoretische economie daarvan de gevolgen moest ondergaan.

De wereld was na den oorlog 1914/18 in een economische crisis terechtgekomen, die vooral ná 1929 in volle hevigheid tot uitbarsting kwam.

Hoe moest men deze crisis overwinnen?

De liberale oplossing scheen geen oplossing te zijn. Verlaging van kosten en prijzen. Verlaging van loonen en sluitende staatsbegrootingen. Hoe men echter verlaagde, de werkloosheid wilde niet wijken en het economisch leven wilde niet opfleuren. En hoe men ook snoeide op de uitgaven, de tekorten bleven stijgen.

Hier lag dus een ruim arbeidsterrein voor de economen, die zich dan ook niet onbetuigd hebben gelaten, maar het crisisprobleem van alle kanten hebben bekeken.

Tegenover de oude, bekende oplossingen om uit het crisismoeras te komen, boden sommige economen een nieuwe oplossing.

Zij redeneerden aldus: Er is werkloosheid ten gevolge van het feit, dat de afzet van tal van bedrijfstakken vermindert. Hoe meer men, overeenkomstig de liberale opvattingen, met bezuinigen, loonsverlaging, steunverlaging en ontslag, ten einde de kostprijzen te doen dalen, doorgaat, hoe minder de afzet zal worden. Daarom moet juist begonnen worden aan de andere zijde. Men moet de inkomsten van de groote massa's vermeerderen. Verruiming van inkomsten van de groote massa's heeft tot gevolg, dat zij meer gaan koopen, dat dus de afzet toeneemt, dat de producenten hun productie kunnen opvoeren. Wordt de productie hooger, dan dalen de kosten per eenheid en dus de winstmogelijkheid. En daarmede gaat altijd een opleving gepaard.

De moeilijkheid is nu echter te bepalen op welke wijze de inkomsten van de massa's moeten worden verhoogd. Men geeft daarvoor verscheidene middelen aan, die alle ten doel hebben de consumptieve kracht van breede lagen van het volk op te voeren.

Bij de laagst bezoldigde groep beginnend, namelijk de steuntrekkenden, wordt aanbevolen groote openbare werken uit te voeren. De als loon uitgekeerde bedragen, die uiteraard boven het steunbedrag moeten liggen, geven aan deze bevolking koopkracht, die zij als regel zullen benutten voor artikelen van dagelijksch levensonderhoud.

Dit is zeker de sympathiekste wijze van crisisbestrijding, mits de uitgevoerde werken van dusdanig economisch nut zijn, dat de uitgaven daartegen althans grootendeels opwegen. Want het spreekt vanzelf, dat niet de uitgekeerde loonen, maar het tot stand komende werk de hoofdzaak is. Anders zou het verleenen van hooge steunuitkeeringen hetzelfde effect hebben, namelijk wanneer het alleen ging om groote geldbedragen in circulatie te brengen.

In dit opzicht is het standpunt van de „nieuwere" economie niet geheel duidelijk. Men legt naar onze meening te sterk den nadruk op het „geldinspuiten", alsof dat de oplossing van de crisis zou kunnen brengen.

Verder maakt men propaganda voor monetaire afsluiting, die ten doel heeft te voorkomen, dat er geld naar het buitenland afvloeit, voor verruiming van de geldafgifte en van de credietverleening, desnoods met „een lichte" inflatie. Dit alles moet dan gepaard gaan met het opzuigen door de overheid van de braakliggende kapitalen. Dit opzuigen kan geschieden door het aangaan van leeningen. Beschikt de overheid dan over deze kapitalen, dan treedt zij daarmede op in het economisch verkeer door uitvoering van werken, door verbetering van pensioenregelingen, door verlaging van de verbruiksbelastingen en dergelijke middelen, die de consumptiekracht verhoogen en dus de productie stimuleeren. Men noemt dit ook wel: overschotten afleiden naar inkomen.

Wij gaan dit alles nu niet ontleden; wij hebben dit in onze kolommen voorheen reeds gedaan. Alleen maken we deze opmerking: Wanneer in de „nieuwe" crisistheorie hoofdzaak is het in omloop brengen van betaalmiddelen en niet het scheppen van „echte" koopkracht, waarbij dus meer of althans minstens zooveel economische waarde ontstaat als er door consumptie tenietgaat, dan beteekent dit niet anders dan dat door den arbeid van een deel van het volk het andere deel wordt onderhouden.

De toegenomen technische ontwikkeling maakt het ongetwijfeld mogelijk, dat door den arbeid van slechts een gedeelte der producenten allen van voldoende verbruiksgoederen worden voorzien, waarbij het betrekkelijk onverschillig is, wat dit andere gedeelte uitvoert. De schrijver van „Quo Vadis" bereikt dit, door na een aantal jaren de productiemiddelen te vernietigen en nieuwe te laten vervaardigen. Een groot gedeelte van de arbeiders doet dus nutteloozen arbeid. Hetzelfde effect zou worden bereikt, als men grachten ging graven, om die daarna weer dicht te werpen. De technische ontwikkeling maakt het desondanks mogelijk al deze arbeiders op een tamelijk levenspeil te onderhouden.

Een groote oorlog heeft dezelfde uitwerking. Er wordt op groote schaal vernietiging toegepast en straks moet alles weer worden opgebouwd. Dan is er werk voor allen. En alweer zeggen we: De technische ontwikkeling maakt het mogelijk, dat toch allen op een tamelijk welvaartspeil blijven leven.

Maar, moet ieder verstandig mensch dan uitroepen, wat een ontzaglijke welvaartsmogelijkheden zijn er dan niet, als zulke dwaze vernietigingen niet plaats vinden.

Dit is volkomen juist. Oorlog, Quo Vadissysteem, vernietiging van koffie en groenten, productie-afspraken en productiebeperkingen, wijzen alle op den overvloed en op de geweldige productiemogelijkheden, die er zijn, maar die door den mensch niet meer beheerscht, dat is afgezet, kunnen worden. De productie is gegroeid buiten de proporties van den afzet. Men is er niet in geslaagd den afzet te verhoogen naar gelang de productie toenam. In den strijd om de afzetgebieden zijn velen in het productieproces gesneuveld, ondernemingen zoowel als arbeiders.

Daarom komt men er nooit uit door de vernietiging voort te zetten. Na den oorlog zal er een tijdelijke opleving der bedrijvigheid — niet der welvaart — komen om het verwoeste te herstellen. Maar als geen andere maatregelen volgen, zinkt de wereld daarna weer in het crisismoeras weg. Toepassing van de Quo Vadis-gedachte kan wellicht een

schijnwelvaart veroorzaken, maar zal in den grond van de zaak de welvaart kunstmatig lager houden dan noodig is. Op hetzelfde vlak ligt vernietiging van levensmiddelen „om de markt niet te bederven", terwijl productiebeperking tijdelijk baat kan brengen, maar ook de tendens heeft de welvaart te drukken.

* * *

Zoo heeft de ontwikkeling van de verhoudingen in de wereld van thans de noodzaak medegebracht, dat de organisatie van productie en consumptie wordt ter hand genomen. De afzetmogelijkheden zijn in de wereld nog zeer groot, maar het openen van die afzetgebieden is een volstrekte onmogelijkheid, zoolang de eene helft van de wereld in oorlog is met de andere helft. Ook de productiemogelijkheden zijn schier onbegrensd. Hoe kan men deze bij elkaar aanpassen?

Reeds jarenlang heeft men dit door middel van internationale regelingen gepoogd te bereiken, maar het scheen alsof de wereld met een ban geslagen was. Er kwam telkens weer niets van terecht.

Het is dan ook te begrijpen, dat met name Duitschland begonnen is binnen eigen grenzen te zoeken naar wegen en middelen om productie en consumptie aan elkaar aan te passen, terwijl ook de theorie van hen, die de „nieuwe" economie zijn toegedaan, uitgaat van nationale afbakening.

Is dit voor een klein land als het onze mogelijk?

Wij moeten toestemmen, dat het bedrijfsleven op eigen kracht niet in staat is de noodzakelijke ordening tot stand te brengen en dat dus de overheid regelend en organiseerend zal moeten optreden. Want, om maar een enkel ding te noemen, onze land- en tuinbouw, werkend op volle capaciteit, geven een opbrengst, die in eigen land onmogelijk kan worden afgezet. Onze bloembollencultuur heeft uitvoer noodig, evenals onze scheepsbouw, om maar niet meer te noemen. Onze scheepvaart en haveninstallaties kunnen alleen de beschikbare arbeiders gebruiken, als deze ter beschikking staan van het buitenland om diensten van vrachtvaart, overlading, opslag, doorvoer e.d. te verrichten.

Ons land is dus wel zeer sterk op het buitenland aangewezen. Men wijst dit ook niet af, maar acht de mogelijkheid aanwezig eerst eigen huishouding in orde te brengen.

Dit is eigenlijk geen nieuw geluid. Ons land is er reeds jaren mede bezig door internationale besprekingen den uitvoer te vergrooten en daartegenover den invoer op te voeren. Maar daarvoor heeft men altijd twee partijen noodig. Het is bekend, dat hier juist altijd de schoen wrong. Elk land zat met dezelfde moeilijkheden van afzet en de steen der wijzen was tot vandaag in dit opzicht niet te vinden.

Juist daarom gaat de „nieuwe" economie uit van nationale afbakening. Dit kan niet anders beteekenen, dan dat aanvankelijk alle bedrijfstakken, die op den export zijn aangewezen en voor het binnenland weinig of geen beteekenis hebben, moeten worden stilgelegd of ingekrompen en dat daarentegen de voor de binnenlandsche markt werkende bedrijven moeten worden gesteund door middel van de opvoering van de consumptie.

Deze eenzijdige instelling op de binnenlandsche markt nu lijkt ons voor een klein land als het onze verwerpelijk. Men zal te allen tijde de exportproductie moeten bevorderen om ons volk een levensbestaan te verschaffen.

Zoowel de productie voor de binnenlandsche markt als die voor den export moet derhalve doelbewust worden aangepast aan de binnenlandsche consumptie en aan den buitenlandschen afzet.

Dat beteekent tevens, dat in de toekomst, sterker nog dan voorheen, van hoogerhand ordenend moet worden opgetreden. Op dit oogenblik valt nog niet precies te bekijken hoe de verhoudingen ná den oorlog zullen zijn. Ongetwijfeld zal zoowel de binnenlandsche consumptie als de buitenlandsche afzet dan op een totaal ander niveau staan dan thans het geval is.

Maar hoe ook de verhoudingen van productie en afzet dan zullen zijn, vaststaat, dat de liberale bedrijfsvrijheid van voorheen voorloopig niet kan en niet zal terugkeeren en dat daarentegen de organische aaneensluiting van de bedrijfstakken en de samenwerking tusschen werkgevers en werknemers in de plaats zal moeten treden van het particuliere winststreven. Het doel van bedrijf en handel mag, juist naar christelijk-sociale opvatting, niet zijn de grootst mogelijke winst voor aandeelhouders te maken, maar de best mogelijke voorziening van het volk in het raam van de rechtvaardigste belooning voor allen, die in het bedrijf werkzaam zijn.

Daarop moet ook de christelijke vakbeweging zich instellen, niet uit egoïstische motieven, maar als uitvloeisel van haar beginsel, dat „de leden voor elkaar gelijke zorg hebben" en dat, „als één lid lijdt, alle leden mede lijden".

Dat beginsel eischt niet alleen de herordening van het economisch leven, maar ook de doorvoering van een corporatieven opbouw, door ons als bedrijfsorganisatie aangeduid, waarvan de grondslagen in de Nederlandsche wetgeving zijn gelegd.

Daarover komen wij nader te schrijven.

GRIJPT ALS 'T RIJPT!

Uit de ledencijfers per 1 October jl. en per 1 Januari 1941 was te bemerken, dat ook de christelijke vakbeweging de gevolgen ondervindt van de beroering van dezen tijd.

De groote, bij ons verbond aangesloten organisaties hadden nogal wat ledenverlies te boeken, voornamelijk ten gevolge van het feit, dat talrijke leden in Duitschland of Frankrijk gaan werken en dan, hetzij bedanken als lid, hetzij de contributie niet meer betalen, hetgeen natuurlijk op hetzelfde neerkomt.

Anderzijds echter is gebleken, dat de werfkracht van onze beweging nog niet is verdwenen. Het feit, dat verscheidene organisaties nog in ledental zijn vooruitgegaan, spreekt boekdeelen.

Ook de trouw aan de christelijke vakbeweging doorstaat glansrijk de beproevingen van dezen tijd. Overal is de wil aanwezig om onze beweging trouw te blijven en zijn krachten aan den arbeid te geven. Dat is een verheugend verschijnsel. Er blijkt uit, dat de idee van christelijke vakorganisatie bij onze leden diep is geworteld.

Zoo moet het ook. Bij alle gebreken, die de christelijke vakbeweging ongetwijfeld heeft en altijd gehad heeft, heeft zij toch nooit dit gebrek gehad, dat zij de leden prachtige toekomstbeelden heeft voorgetooverd. „Ziende op het gebod, blind voor de toekomst", zou haar levensdevies hebben kunnen zijn. Niet, dat zij geen toekomstplannen had en niet, dat zij niet met vooruitzienden blik naar een betere toekomst voor het arbeidende volk streefde. Dat deed zij ongetwijfeld en vaak heel concreet. We behoeven maar te herinneren aan de jarenlang gepropageerde en nagestreefde en ten slotte in de wetgeving aanvankelijk verankerde bedrijfsorganisatie.

Maar de propaganda voor onze beweging rustte toch altijd meer op den eisch van het christelijk beginsel dan op de voordeelen, die te behalen waren. Dat scheen wel eens onze zwakte te zijn, waardoor wij de groote massa's niet of niet gemakkelijk konden trekken, doch het was juist de kracht der beweging, dat haar groei in kalm tempo, maar met niet te stuiten regelmaat plaats vond. Deze kracht, deze rustige kracht, blijkt vooral nu van onschatbare beteekenis te zijn. Want hoewel ook nu in menig opzicht niet bereikt kan worden, wat wij ons als christelijke vakbeweging tientallen van jaren hebben voorgesteld, ook nu gaat de arbeid voort. Te arbeiden zoolang het dag is en God ons daartoe in de gelegenheid stelt, moet nu meer dan ooit ons devies zijn.

Tot dit arbeiden behoort niet alleen: rustig lid blijven van zijn organisatie, maar daartoe behoort ook zichzelf en anderen telkens weer opscherpen in kennis en liefde ten opzichte van onze beweging en de beginselen, die wij belijden.

Ook anderen. Ook niet-leden!

De propaganda mag in dezen tijd niet stilliggen. Wij moeten ook nu ons licht niet onder den korenmaat zetten, maar laten uitschijnen.

Wij herinneren aan het roemruchte woord van den vroegeren Minister-President, Ruys de Beerenbrouck, over „den polsslag van den tijd". Talrijk waren toen degenen, die tot het besef kwamen, dat vakorganisatie van werkgevers en werknemers en sociale wetgeving noodzakelijk waren. Aan deze menschen was de ontwikkeling van het sociale leven, was de opkomst van de vakbeweging onbegrepen voorbij gegaan. Maar na den wereldoorlog gingen bij velen de oogen open. Er waren revoluties in tal van landen. Ook wie de revoluties afkeurden, gevoelden sterk de noodzaak van verbetering in de maatschappelijke positie van de werkers.

Er woei een wind, die het individualisme van de liberale school hier en daar wegblies, overal echter op zijn grondvesten deed schudden. Dit veroorzaakte den versnelden polsslag van den tijd, die het organisatiebesef, het gemeenschapsbesef, sterk aanwakkerde. De vakorganisatie ging met sprongen in ledental omhoog. De propaganda voor de christelijke vakbeweging boekte geweldige

resultaten. Niet dat in onzen kring goedkeuring vond wat in tal van landen plaats greep. Integendeel. Men zal zich nog duidelijk kunnen herinneren hoe met name de roomsch-katholieke en protestantsch-christelijke arbeiders zich tegen den greep naar de macht van revolutionnaire elementen verzetten. Maar niettemin maakte de christelijke vakbeweging gebruik van het snel groeiende organisatiebesef.

In zeker opzicht beleven wij nu een soortgelijken tijd. Personen, voor wie de sociale ontwikkeling in ons land een gesloten boek bleef, die niet in, maar naast het sociale leven stonden, komen nu, terwijl de wereld in barensweeën ligt, tot het besef, dat corporatieve ordening toch eigenlijk het ware is. Ze hebben zich nooit aan den corporatieven opbouw gelegen laten liggen, maar willen nu ineens hun schade inhalen. Dat is prachtig. Als men nu maar niet door zijn onstuimigheid, in revolutionnairen drift omver werpt en afbreekt, wat in jarenlangen moeizamen arbeid is opgebouwd. Dat gevaar ligt voor de deur, gelijk het bij elke revolutie voor de deur ligt en zelfs erger dan dat.

Tegenover zulke personen past onze bedaarde en besliste afwijzing. Wij hebben als menschen van de christelijke vakbeweging, gesteund door vele eminente personen buiten onzen kring, reeds tientallen van jaren de noodzaak van corporatieve ordening, die wij als bedrijfsorganisatie betitelen, gepropageerd en wij doen dat nog. Het is ook ons vaak veel te langzaam gegaan, al erkenden wij dat de tijd moest rijpen.

In een tijd als deze rijpt heel veel van wat voorheen uitgezaaid werd, sneller dan voorheen. Wij mogen deze gerijpte vruchten plukken. Wanneer tal van christelijke werknemers, die voorheen aan den kant bleven staan, thans den polsslag van den tijd gevoelen en bereidwilligheid toonen als lid toe te treden, dan moeten wij hen, als zij overigens voor het lidmaatschap in aanmerking komen, inschrijven.

Wij moeten zelfs verder gaan. Zoo er christen-werkers zijn, die nog altijd alleen blijven staan, moeten wij hen door ons woord overtuigen van de noodzaak nù toe te treden.

Juist in dezen tijd dus is er voor onze mannen in stad en land aanleiding op het propagandapad te gaan.

Want het bovenstaande is niet maar grauwe theorie, maar werkelijkheid.

Er *zijn* inderdaad thans velen, die als 't ware staan te wachten om toe te treden. Dat blijkt uit hetgeen ons ter oore komt.

Wil men voorbeelden?

Als onze Landarbeidersbond in 7 dagen 300 nieuwe leden inschrijft, dan is dat het bewijs, dat er massa's leden zijn te winnen.

Ja maar (velen hebben altijd hun ja-maars!) dat zijn landarbeiders en dat betreft een bond met een groot aantal leden en groote aantrekkingskracht.

Wat zegt men dan wel van een lid der christelijke vakbeweging, die in Duitschland werkt en in luttele weken kans ziet, 9, zegge en schrijve negen, nieuwe leden voor de christelijke vakbeweging te winnen. En dat in een vreemd land.

Dan moet er toch wel groote bereidwilligheid zijn om toe te treden!

Als de liefde en ijver van onze vrienden daarmede recht evenredig zijn, dan zijn er in dezen tijd nog duizenden leden te winnen.

En daarom, vrienden afdeelingsbestuurders of leden, waar gij ook uw werk hebt: spreekt eens over onze christelijke vakbeweging, vertelt eens iets uit haar geschiedenis (ge hebt toch het boek „Onder eigen banier"?) of over haar arbeid en doel. Ge zult misschien meer geopende harten vinden, dan ge denkt.

Laat ons in dezen tijd toonen te zijn mannen van stavast, die Gods Woord in het hart dragen en die niet aflaten daarvan te midden van de branding van dezen tijd te getuigen.

Dan zal de christelijke vakbeweging ook thans uitgroeien in beginselkracht en ledenmacht.

Waarom?

Waaròm wenscht ge toch
op 't sociale terrein
Naar *christ'lijk* beginsel
slechts werkzaam te zijn?
Waaròm toch gescheiden
hier opgemarcheerd?
Waaròm zijt ge *christ'lijk*
georganiseerd?

Nog hoor 'k weer: Wat is 't
dat u „neen" zeggen doet?
Vreest gij, dat ge *'s Zondags*
vergaderen moet?
Och, als g' uw „godsdienstigen
plicht" eerst vervult,
Meen 'k, dat ge dit toch
geen bezwaar vinden zult.
Ons doel hebben w' immers
toch beiden gemeen?
Waaròm laat g' ons dan
in den strijd toch alleen?

Neen, waarlijk, zoo zagen,
noch zien wij den strijd,
Hier klemt éérst de vraag
wat de christen belijdt.
Wij weten, dat óók op
't sociale terrein
't Onfeilbare Woord ons
tot maatstaf moet zijn.
Wij streven naar liefde
en zoeken het recht,
Naar d' eisch in dat Woord
voor ons nedergelegd.
Gods leiding wordt dus
in dien strijd steeds begeerd.
Dáàròm zijn wij *christ'lijk*
georganiseerd.

(Nadruk verboden.) JAN WILNA.

SOCIAAL ONTOELAATBAAR

Er liggen eenige afwijzende beschikkingen van het College van Rijksbemiddelaars voor ons op aanvragen van organisaties van werknemers tot het verkrijgen van vergunning tot toekenning van een duurtetoeslag.

Deze afwijkingen zijn door het College in de volgende bewoordingen gemotiveerd:

> „dat toch een algemeene loonsverhooging voor een bepaald bedrijf slechts dan voor vergunning in aanmerking komt, indien hetzij het geldende loonpeil als sociaal ontoelaatbaar dient te worden beschouwd, hetzij er bijzondere motieven voor loonsverhooging bestaan;"

Onder dit oordeel vallen bedrijven als de verwarmingsindustrie, de kleedingindustrie, de meubelindustrie, het loodgieters- en fittersbedrijf, de bouwnijverheid en wellicht nog enkele bedrijven. Wij kunnen op dit oogenblik niet beoordeelen of er voor deze bedrijven al dan niet bijzondere motieven voor loonsverhooging aangevoerd zouden kunnen worden. Dit punt laten wij dus rusten.

Ten aanzien van het eerste motief voor afwijzing van het verzoek, dat namelijk naar het oordeel van het college het geldende loonpeil als niet-toelaatbaar moet worden beschouwd, valt echter wel een opmerking te maken.

Wat moet onder sociaal toelaatbaar worden verstaan? Welke norm ter beoordeeling daarvan moet worden aangelegd? Welke loonen zijn sociaal ontoelaatbaar?

Zonder twijfel gaat het daarbij niet om de nominale of geldloonen. Een loon kan in de eene gemeenschap hoog, in de andere laag zijn. Een bij ons als gunstig geacht loon, zal in een land met lagen levensstandaard of geringer behoeften, als bijvoorbeeld Japan, als buitensporig hoog gelden, maar in een land als de Vereenigde Staten, met een hoog loonpeil, als sociaal ontoelaatbaar kunnen gelden. Men moet derhalve bij de beoordeeling van de loonhoogte rekening houden met verscheidene omstandigheden. Tot die omstandigheden behooren ongetwijfeld ook het peil der prijzen of de kosten van het levensonderhoud. Deze immers bepalen mede het sociale peil van den arbeider, dat wil zeggen: zijn levenspeil, gezien in het sociale verband van het volk.

Daarmede komt tevens vast te staan, dat men het loonpeil niet kan beoordeelen zonder de kosten van levensonderhoud in aanmerking te nemen. Als het loonpeil gelijk blijft, maar de kosten van levensonderhoud stijgen, dan daalt het loonpeil. Wanneer wordt dit nu sociaal ontoelaatbaar? Naar onze meening, wanneer in verhouding tot andere volksgroepen dit loonpeil zoodanig daalt, dat de vroegere verhouding wordt verstoord.

In dit verband zouden wij liever van een sociaal *onrechtmatig* loon spreken. Wanneer de groote groep arbeiders in levensstandaard terugloopt, terwijl die van andere groepen stijgt of gelijk blijft, of minder terugloopt, dan is dat een sociale onrechtvaardigheid en *dus* sociaal ontoelaatbaar.

Men gevoelt hier ons bezwaar tegen de afwijzing van de verzoeken om duurtebijslagen. Deze afwijzing geschiedt omdat het element der duurte en der prijzen niet als motief mag gelden. Maar in dezelfde beschikking wordt gezegd, dat wèl een loonsverhooging mag worden gegeven, wanneer het geldende loonpeil als sociaal ontoelaatbaar dient te worden beschouwd, dus wanneer het prijs-

peil zoodanig stijgt, dat — in ronde woorden — de toestand onhoudbaar wordt. Hier wordt dus ook het element der prijzen in geding gebracht.

Nu kan men de uitdrukking „sociaal ontoelaatbaar" ook enger zien, namelijk in dezen zin, dat men zich het allernoodzakelijkste niet meer kan aanschaffen. Op dit standpunt staat blijkbaar het College van Rijksbemiddelaars. Maar dan blijkt eerst recht dat men daarbij het prijspeil en de duurte niet kan uitschakelen. Want deze bepalen toch mede of men zich het noodigste kan aanschaffen of niet.

Het wil ons dan ook voorkomen, dat deze afwijzende beschikkingen aan een innerlijke tegenstrijdigheid ten prooi zijn. Men mag krachtens de Verordening geen duurtebijslagen toestaan, maar men moet erkennen, dat de duurte zulk een omvang kan aannemen, dat het loonpeil sociaal ontoelaatbaar wordt.

Het is nu eenmaal onmogelijk de kosten van levensonderhoud bij het bepalen van het loonpeil buiten beschouwing te laten. Ten minste, wanneer men de loonpositie „sociaal" wil bezien — en dat wil blijkbaar het college doen.

Alleen wanneer men op het zuivere liberaal-individualistische standpunt staat, dat het loon wordt bepaald door vraag en aanbod en door niets anders; dat dus de behoefte in geen enkel opzicht invloed mag hebben op het loon en men den arbeid losmaakt van den arbeider als mensch en als deel van de gemeenschap, kan men er toe komen blijvend het element van de duurte uit te schakelen.

Wij meenen, dat dit standpunt moet worden losgelaten. Niet alleen omdat het op zichzelf onhoudbaar is, maar ook en vooral omdat de hand over hand toenemende duurte steeds grooter nood in de gezinnen van de arbeiders brengt.

Daarom hebben wij ons tot het College van Rijksbemiddelaars gewend met een brief van den volgenden inhoud:

D. *Besliss. rijksbemidd.*

Verhooging loongrens.

25 Maart 1941.

Aan het College van Rijksbemiddelaars,
Bezuidenhout 87, 's-Gravenhage.

Alhoewel ons geen officieele cijfers ter beschikking staan omtrent de kosten van levensonderhoud, staat het toch wel vast, dat de prijsstijgingen de kosten van levensonderhoud zeer belangrijk hebben verhoogd, zoodat er groote groepen loontrekkenden in een steeds benarder positie komen.

Het is ons bekend, dat Uw college aanvankelijk het richtsnoer heeft gevolgd, dat alleen voor de allerlaagste loonen verhoogingen toegepast kunnen worden en dat het element van de prijsstijging in het algemeen geen motief voor loonsverhooging mag vormen. Het komt ons voor, dat dit standpunt hoe langer hoe meer onhoudbaar wordt. De prijsstijgingen zijn van dien aard, dat men deze niet langer negeeren kan en dat ook voor de loonen, die liggen boven de door U aangenomen grens, verhoogingen zeer beslist noodzakelijk worden.

Wij brengen deze zaak onder Uw aandacht met het verzoek deze aangelegenheid in Uw college te willen bespreken en het daarheen te leiden, dat de, ook voor de niet als „minimum-lijders" te beschouwen arbeiders, ingediende loonsverhoogingen goedgekeurd kunnen worden.

Hoogachtend,

(w.g.) F. P. FUYKSCHOT,
secretaris C.N.V.

Wij wachten met groote belangstelling hierop het antwoord. Moge het een antwoord in „daden" zijn.

ONZE ZONDAGSBESCHOUWING

Het lijdt geen twijfel, dat de strijd in de eeuwen ná de Hervorming tusschen de verschillende Zondagsopvattingen zeer verhelderend heeft gewerkt, al beteekent dit niet, dat de opvattingen binnen den kring der geloovige protestanten daardoor gelijk zijn geworden. Er zijn nog altijd uitersten onder de geloovigen. Er zijn er, die op Joodsche wijze den Zondag meenen te moeten houden, die achter gesloten vensterluiken in donkere kamers zich opsluiten om de wereld buiten te sluiten en zich aan geestelijke „oefeningen" te wijden. Er zijn er ook, die, zich beroepend op de vrijheid van den christen, hun dagelijkschen arbeid niet verrichten, maar overigens den Zondag op vrije wijze doorbrengen.

Hier geldt het woord van Paulus, in het begin aangehaald, dat wij elkander niet zullen oordeelen. „Wie den dag waarneemt, die neemt hem waar den Heere; wie hem niet waarneemt, die neemt hem niet waar den Heere." Met andere woorden, het komt er maar op aan, dat wij op den Zondag den Heere dienen, hoe dan ook.

Het is intusschen toch wel van belang, dat wij ons bezinnen op de vraag: hoe zullen wij God daarin dienen naar Zijn Woord?

Het is voor ons geen vraag meer of de wet der tien geboden nog van kracht is. God heeft daarin de zedewet gegeven, die niet alleen voor Israël, maar voor alle tijden geldt. Geldt nu heel deze wet voor ons, dan kan het vierde gebod omtrent den sabbat niet worden uitgeschakeld. Men heeft dit wel gepoogd te doen, maar deze redeneering, alsof wèl de geboden omtrent doodslaan, echtbreken, stelen, voor ons van kracht zouden zijn, maar niet het gebod omtrent den sabbat, is niet geslaagd en wordt in geloovige kringen, althans in ons land, in dezen vorm niet meer aangehangen.

Hier knoopt zich juist ons principieele standpunt bij aan.

Als de tien geboden, de zedewet, nog voor ons gelden, en dus ook het sabbatsgebod voor ons beteekenis heeft, dan wil dit zeggen, dat God na 6-daagschen arbeid een zevenden dag als rustdag heeft voorgeschreven. Want in het vierde gebod wordt juist heengewezen naar het feit, dat „in zes dagen heeft God den hemel en de aarde gemaakt...." en „Hij ruste ten zevenden dage, daarom zegende de Heere den sabbatdag en heiligde dien".

Zonder dit nu theologisch te gaan ontleden, kan de duidelijkheid van deze Goddelijke uitspraak nauwelijks worden misverstaan. Prof. dr. A. Noordtzij schrijft in zijn boek: „Gods Woord en der eeuwen getuigenis", handelende over de „dagen" in Genesis 1, dat het daarbij niet gaat om de vraag, of dit dagen van 24 uur zijn geweest, maar dat zeer kennelijk heel de scheppingsdaad Gods is gesteld in een kader, in een omlijsting van 7 dagen, waarvan 6 om te arbeiden en 1 om te rusten. Dit is welhaast niet te ontkennen en als nu het vierde gebod, op de scheppingsdaad Gods teruggrijpend zegt, dat na 6 dagen arbeid de zevende dag, de dag des Heeren, is, dan is daarmede reeds duidelijk gezegd, dat deze dag niet gelijk mag zijn aan de overige zes.

In laatstgenoemd werk lezen wij:

„Zoo bedient de Schrift zich nu ook in Genesis 1 van de tijdsindeeling, die de heerlijkheid van Gods dag doet uitblinken, opdat zijn volk wete, dat de bestemming der schepping niet is de schepping zelve, maar de heerlijkheid van den Schepper. De werken Gods staan in het licht van den sabbat en daarom teekent ons de Schrift al de groote scheppingsgebieden in oorsprong, wording en doel als daarop aangelegd. De 6 dagen wijzen alle zes naar den sabbat heen en in die 6 dagen wijst heel de schepping met de verscheidenheid harer levensgebieden naar de verheerlijking Gods. Vandaar dan ook, dat, wanneer de Schrift ons de werken der schepping als voleindigd beschrijft, dit geschiedt met een korte samenvatting van de geheele scheppingsactie in de mededeeling: „Alzoo zijn voltooid hemel en aarde en al hun heir" (2 : 1). Eerst *dan* wordt gesproken van de zegening en heiliging van den zevenden dag. En om ons dan dien innigen samenhang tusschen het scheppingswerk Gods en den satbat aan te wijzen, wordt er met nadruk aan de mededeeling van de zegening en heiliging van den zevenden dag toegevoegd: „omdat Hij op dien dag gerust heeft van al Zijn werk, dat God geschapen had om te doen".

De sabbatsidee is dus niet iets bijkomstigs in Genesis 1. Integendeel, heel de opzet is den sabbat op den voorgrond te stellen. De sabbat is als een punt des tijds, van waaruit heel het scheppingsproces en heel het scheppingsleven moet gezien worden. De schepping is aangelegd op het groote, geestelijke goed, dat zich in de sabbatsgedachte belichaamt. Daarom en daarom alleen is er in Genesis 1 van 6 dagen sprake, waarop de sabbat volgt als de dag bij uitnemendheid, wijl het Gods dag is. Zooals alle dagen der week met hun arbeid en strijd, met hun levensroeping voor den mensch, op elk scheppingsgebied hun beteekenis aan den sabbat ontleenen en van uit den sabbat eerst recht verstaan en gewaardeerd worden, zoo is het met de gansche schepping met al haar levensgebieden. Zij worden eerst recht verstaan en gewaardeerd in het licht van Gods dag. En om ons dit goed te doen zien, teekent de schrijver uitdrukkelijk het wezen van den sabbat als bestaande in deze drie momenten: *a.* de rust Gods; *b.* de zegen Gods; *c.* de heiliging door God. In deze sabbatswerkzaamheid Gods vindt Zijn scheppingsarbeid haar hoogtepunt. Over heel het scheppingswerk is het licht van den sabbat uitgebreid, zoodat het in den glans van Gods heerlijkheid verschijnt, en in de zedelijke schepping,

die God zelfbewust Zijne eer geven zal, erlangt al Zijn werk zijn eindbestemming."

Hieruit spreekt duidelijk, hoezeer heel de schepping haar einddoel en glorie vindt in den sabbat, waarop al Gods werken Hem prijzen.

Dit is het *wezen* van den rustdag. Als God rust van Zijn scheppingsdaad, dan beteekent dit, dat Hij zich verblijdt en verlustigt in Zijn arbeid; dan beteekent dit, dat heel de schepping Hem ter eere juicht.

Aan dit wezenlijke doel van den rustdag geeft God onder Israël *den vorm*, waarin alle ceremonieele wetten waren vervat, nl. nauwkeurig omschreven voorschriften van hetgeen geoorloofd was op dien dag en wat niet.

Alleen wie in deze geestelijke dingen nog op Joodsche wijze denkt, kan in deze uitspraak een tegenstelling zien met het scheppingsgebod. Gods werken van onderhouding, van barmhartigheid en liefde gaan altijd door. Ook voor den wedergeboren mensch gaat de arbeid, om God en den naaste te dienen, altijd door. Daarvoor bestaat geen rusten; door de week en op Zondag moet de christen daarin voortgaan, tot dat God hem van deze taak oproept. De Heidelbergsche Catechismus doet dit wel zeer duidelijk uitkomen.

Welk een *zegen* dit sabbatsgebod in sociaal opzicht beteekent, kon door de eerste christengemeente en door de hervormers nog niet worden gepeild. De apostelen en de eerste christenen hadden positie te kiezen tegen de Joodsche sabbatsviering, die het werk van Christus veronachtzaamde. Daartegenover riepen zij den geloovige toe: „Broeders, gij zijt tot vrijheid geroepen; alleen, gebruikt de vrijheid niet op vleeschelijke wijze."

En de hervormers hadden te kampen met een veelheid van feestdagen, met het kweeken van den lediggang, met de overschatting van het geestelijk leven en de minachting van den arbeid. Het is te verstaan, dat zij deze houding bestreden en den rustdag als Goddelijke instelling niet voldoende recht lieten wedervaren.

Neem daarentegen de laatste eeuw met haar opvoering van het arbeidstempo, haar langen arbeidsdag, haar vrouwen- en kinderarbeid, haar eentonige machinale productie en men gevoelt onmiddellijk, dat in dezen arbeidsroes van 6 lange dagen een zevende dag als rustdag veel grooter waardeering moest vinden dan vroeger het geval kon zijn. Volgens Nathusius is dit moderne arbeidsleven dan ook voor de christelijke kerk aanleiding geweest haar standpunt te herzien, als zou de Zondagsviering geen Goddelijke, maar een bloot-menschelijke instelling zijn. De kerk is dieper gaan graven en na veel strijd is bij haar de overtuiging gegroeid, dat wel degelijk de rustdag na 6 dagen arbeid door God is ingesteld.

Maar ook de moderne medische wetenschap heeft aan het rechte verstaan van de beteekenis van een rustdag na 6-daagschen arbeid het hare bijgedragen. Juist de moderne bedrijfsontwikkeling, die leidde tot studies omtrent de lichamelijke en geestelijke krachten van den mensch, bracht tot het wetenschappelijk vastgestelde inzicht, dat rustperioden na een aantal uren van arbeid, een periode van slaap na een dag van arbeid en een langere rustperiode van een dag na 6 dagen arbeid voor het behoud en herstel van de arbeidskrachten noodzakelijk waren.

De wijsheid en goedheid van den Schepper ten aanzien van den rustdag schittert in dezen tijd zeer bijzonder en doet ons als een grooten zegen ervaren, dat Hij Zijn ordeningen van de schepping der wereld aan reeds heeft gegeven. Dit is ook een *geloofsstuk*, namelijk dat 6 meer is dan 7. Wie meent uit winstbejag een 7en dag te moeten arbeiden, die zal ondervinden, dat Gods gebod niet straffeloos kan worden overtreden.

Herhaaldelijk is in de geschiedenis, zoowel bij de Fransche als bij de Russische revolutie, gepoogd na 5 dagen of na 10 dagen een rustdag te houden. Deze afwijkingen van het sabbatsgebod hebben tot dusver nimmer kunnen standhouden. En van de vroegste tijden af is bekend, dat de zevende dag, ook bij de heidenen, als rustdag in gebruik was.

Zoo staat het dan voor ons vast, dat de sabbatsrust een Goddelijke instelling is.

Reeds zagen wij, dat al spoedig de dag van Jezus' verrijzenis, de eerste dag der week, tot rustdag werd verkozen in plaats van de laatste dag. Zonder hieraan groote principieele beteekenis te hechten, gevoelen wij het toch als uiterst zinvol, dat de Zondag, de dag waarop Hij, die zich noemde „Heer van den sabbat", van Zijn verlossingsarbeid de rust inging, ons is gegeven als de dag, waarop wij inzonderheid Hem danken mogen voor Zijn onuitsprekelijke gave.

De gansche wet, ook het sabbatsgebod, is sedertdien gekomen onder het stuk der dankbaarheid. Het sabbats*gebod* is ons tot een sabbats*zegen* geworden.

Geen gebod, maar een zegen, geen verplichting, maar genade, geen wettische opvolging, maar evangelische vrijheid, zoo mogen wij de nakoming van den Zondag zien.

Maar hiermede hebben wij het terrein van de Zondags*rust* verlaten en hebben betreden het terrein van de Zondags*heiliging*. Alleen die Zondagsrust, die met Zondagsheiliging gepaard gaat, heeft de volle en rijke beteekenis, die de Heiland daaraan heeft willen geven.

Heiliging wil zeggen afzonderen, apart stellen, een bijzondere plaats geven.

God heiligde den rustdag om de schepping gelegenheid te geven Hem te eeren. Want het einddoel van heel de schepping is Gode de eer te geven. Wij mogen hierin navolgers Gods zijn, gelijk Efeze 5 : 1/2 zegt: „Zijt dan navolgers Gods als geliefde kinderen, en wandelt in de liefde, gelijkerwijs ook Christus ons liefgehad heeft...."

Dit zij ons richtsnoer bij de heiliging van den dag des Heeren, van den dag van Hem, die was en is een Heer, ook van den sabbat.

Van dit liefdegebod uit willen wij ook den Zondag voor onszelf, maar ook voor anderen zien en met dit liefdegebod ons handelen in overeenstemming brengen.

ONS STANDPUNT IN ZAKE VAKOPLEIDING

Het verbondsbestuur zond aan het Departement van Opvoeding, enz. een brief in zake het standpunt van ons verbond in zake de vakopleiding. Het zenden van dezen brief was zeer wenschelijk in verband met hetgeen in dezen tijd van sommige kanten ook op dit gebied aan de orde wordt gesteld.

Men leze eens aandachtig onderstaanden brief. Dit zal voor velen verhelderend werken.

Utrecht, 17 Maart 1941.

Aan den Secretaris-Generaal, wnd. hoofd van het Departement van Opvoeding, Kunsten en Cultuurbescherming, te 's-Gravenhage.

In verband met den brief van den heer dr. ir. G. de Gelder van 29 Januari 1941, waarin bepaalde wenschen werden geuit met betrekking tot het Nijverheidsonderwijs, veroorlooft ondergeteekende zich namens het dagelijksch bestuur van het Chr. Nat. Vakverbond, zich tot U te wenden, met het verzoek van het onderstaande te willen kennis nemen:

1e. Het Chr. Nat. Vakverbond heeft in het jaar 1931 een uitvoerig rapport uitgebracht over de taak der vakbeweging met betrekking tot het Nijverheidsonderwijs, zoowel wat de opleiding aan de ambachts- en vakscholen als wat het leerlingstelsel betreft. Het vraagstuk van den duur der opleiding aan de scholen werd uitvoerig behandeld en daaruit conclusies getrokken. Onder bepaalde voorwaarden kon de christelijke vakbeweging zich met de tweejarige opleiding vereenigen. Een exemplaar van het rapport zenden wij U hierbij ter kennisneming toe.

Uit dit rapport blijkt, dat de weergave van dr. De Gelder, als zouden de vakvereenigingen zich tegen de toepassing van het tweejarige opleidingsplan (vier halve jaren) met krachtige protesten verzet hebben althans wat ons verbond aangaat, niet juist is.

2e. Uit dit rapport blijkt, dat het C.N.V. met het oog op het feit, dat door de toepassing van de tweejarige opleiding een belangrijk grooter aantal jongens nijverheidsonderwijs kon ontvangen, zich met de algemeene strekking van de plannen van het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen kon vereenigen. Uit de ontwikkeling van het nijverheidsonderwijs voor jongens is de juistheid dezer stelling gebleken. Na 1930 nam het aantal leerlingen aan ambachts- en vakscholen namelijk toe van 21.000 tot 35.000. Hoewel de toename van het aantal leerlingen ook verband houdt met de vermeerdering van het aantal scholen, moet de snelle groei voornamelijk toegeschreven worden aan de invoering van het tweejarige leerplan.

3e. Dat de achteruitgang in vakbekwaamheid en vakkennis van de afgestudeerde leerlingen der ambachtsscholen, ten gevolge van invoering van het tweejarig onderwijs in voldoende mate zou zijn gebleken, zooals dr. De Gelder schrijft, kan aan de hand van de gegevens die het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft gegeven over het „rendement", niet worden bewezen. Veeleer moet uit deze gegevens worden vastgesteld, dat het resultaat der tweejarige opleiding gunstiger was dan de driejarige. Wij verwijzen

U hierbij naar de bijgevoegde tabel (zie hieronder — Red. *De Gids)*, die verband houdt met de statistiek van het N.O. over de jaren 1935—1937 (uitgave 1939). Bij de tweejarige opleiding heeft 81 pct. der leerlingen de opleiding voltooid, 74 pct. met en 7 pct. zonder eindgetuigschrift. Bij de driejarige opleiding waren de cijfers resp. 71, 68 en 3 pct. Het cijfer van 7 pct. voor de tweejarige Ambachtsschool wordt sterk beïnvloed door den ongetwijfeld moeilijken overgang in de jaren 1936—1938. Daarna daalde het cijfer tot 5 in de periode 1937—1939. Deze meening wordt gedeeld door den directeur van het Centraal Bureau voor de Statistiek, welke ons op 27 Februari schreef: „Voorzoover noodig vestig Ik er Uwe aandacht op, dat in de jaren 1935 en 1936 de cursusduur van vele opleidingen van 3 jaar in 2 jaar werd omgezet. Bij de beoordeeling der cijfers gelieve U met deze omzetting rekening te houden. *Zoo zullen de vrij sterke schommelingen in de uitkomsten der tweejarige opleidingen in 1937 t m 1939 een verklaring vinden in de reorganisatie der opleidingen in 1935 en 1936.*"

4e. Het spreekt vanzelf, dat een gereorganiseerde opleiding van drie jaar nog betere resultaten zou opleveren. Bij de bepaling van zijn standpunt overwoog het C.N.V.-bestuur echter dat vele ouders financieel niet in staat zijn hun kinderen gedurende drie jaar onderwijs te laten volgen (ook indien de kosten daarvoor belangrijk minder zouden zijn), omdat hun sociale positie nog niet toelaat, over zoo'n lange periode verdiensten hunner kinderen te derven.

Het streven der vakbeweging is er wel op gericht, om dit euvel weg te nemen, althans te verminderen, maar daarin is zij nog niet geslaagd.

5e. Omzetting van het leerplan der Ambachtsschool in één van drie jaar, zou bovendien thans op zeer ernstige bezwaren stuiten, omdat geldmiddelen en materialen ontbreken om een groot aantal nieuwe scholen te bouwen. Daarbij is ook de vraag aan de orde of nu reeds het aantal leeraren aanwezig is om aan hetzelfde aantal leerlingen onderwijs te geven.

6e. Met betrekking tot het leerlingstelsel mogen wij Uw aandacht vestigen op het rapport van werkgevers en werknemersvakcentralen, waarvan wij U hierbij een exemplaar toezenden, en waarin de wenschelijkheid wordt betoogd, dat het georganiseerde bedrijfsleven (o.m. krachtens de Bedrijfsradenwet) deze tak van opleiding bedrijfsgewijze gaat bevorderen. Een aanwijzing in deze richting ligt in de opleiding in het boekdrukkersbedrijf, in welke organisatie patroons- en arbeidersvakvereenigingen reeds jaren lang samenwerken en een goed resultaat hebben bereikt. Niet de typografenbonden worden voor dit doel gesubsidieerd, maar de Vereeniging tot bevordering van de vakopleiding in het grafisch bedrijf; wijl deze instantie voldoet aan de voorwaarden, die de wet in Titel II stelt. Op den grondslag van dit rapport zou o.i. verder voortgebouwd kunnen worden.

Wij geven het bovenstaande in Uwe welwillende overweging en hebben de eer te teekenen,

Namens het dag. bestuur van het C.N.V.,

Met de meeste hoogachting,

J. SCHIPPER, *secr.*

Dagambachts- en dagvakscholen voor jongens.

A. 2-jarige cursus:

toegelaten in	aantal leerlingen		opleiding voltooid in	aantal leerlingen			w.o. mèt eindgetuigschrift			w.o. zonder	
1930:	1234	(100%)	— 1932:	964	(78%)	=	936	(76%)	+	28	(2%)
1931:	1308	(100%)	— 1933:	1109	(85%)	=	1080	(83%)	+	29	(2%)
1932:	1449	(100%)	— 1934:	1173	(81%)	=	1126	(78%)	+	47	(3%)
1933:	2299	(100%)	— 1935:	1925	(84%)	=	1824	(79%)	+	101	(5%)
1934:	2534	(100%)	— 1936:	2057	(81%)	=	1956	(77%)	+	101	(4%)
1935:	4151	(100%)	— 1937:	3760	(91%)	=	3643	(88%)	+	117	(3%)
1936:	12916	(100%)	— 1938:	10097	(78%)	=	8515	(66%)	+	1582	(12%)
1937:	14227	(100%)	— 1939:	11526	(80%)	=	10800	(75%)	+	726	(5%)
1930 t/m 1937:	40118	(100%)	— 1932 t/m 1939:	32611	(81%)	=	29880	(74%)	+	2731	(7%)

B. 3-jarige cursus:

toegelaten in	aantal leerlingen		opleiding voltooid in	aantal leerlingen			w.o. mèt eindgetuigschrift			w.o. zodder	
1930:	7966	(100%)	— 1933:	5562	(70%)	=	5335	(67%)	+	227	(3%)
1931:	8173	(100%)	— 1934:	6112	(75%)	=	5833	(71½%)	+	279	(3½ %)
1932:	8210	(100%)	— 1935:	5803	(71%)	=	5519	(67%)	+	284	(4%)
1933:	8420	(100%)	— 1936:	6295	(75%)	=	6095	(73%)	+	200	(2%)
1934:	8975	(100%)	— 1937:	6193	(69%)	=	5966	(66%)	+	227	(3%) [1]
1935:	8539	(100%)	— 1938:	5949	(70%)	=	5548	(65%)	+	401	(5%)
1936:	683	(100%)	— 1939:	462	(68%)	=	440	(65%)	+	22	(3%)
1930 t/m 1936:	50966	(100%)	— 1933 t/m 1939:	36376	(71%)	=	34736	(68%)	+	1640	(3%)

[1]) Waaronder 29 leerlingen, die het eind-getuigschrift eener 2-jarige opleiding ontvingen.

TWEE JAARVERSLAGEN VAN OPLEIDINGSORGANISATIES

Zoowel de typografen als de boekbinders hebben beide hun organisaties voor de vakopleiding, die krachtens titel II van de Nijverheidsonderwijswet door het rijk worden gesubsidieerd. De eerstgenoemden zijn reeds meer dan tien jaar in het genot der subsidie, de tweede groep werkt sinds korten tijd met gelden van rijk en gemeenten. Het was ons een genoegen kennis te nemen van de jaarverslagen van beide instanties en gaarne vestigen wij op deze verslagen de aandacht onzer lezers.

Wij laten bij de bespreking de oudste organisatie, nl. de Vereeniging tot bevordering van de vakopleiding in het Typografisch bedrijf, vooropgaan. 't Blijkt al dadelijk, dat de Mei-gebeurtenissen van 't vorig jaar niet geringe moeilijkheden hebben medegebracht, omdat een aantal drukkerijen is verwoest, belangrijke werkvermindering plaats had en het ontslag van volwassenen oorzaak was, dat het aantal leerlingen verminderd moest worden. Daarbij kwam nog de verstoring in de reisgelegenheid, die het bezoeken der gecentraliseerde vakcursussen met groote moeilijkheden deed gepaard gaan. Met groote inspanning is het gelukt deze bezwaren belangrijk te verminderen. Meerdere gedupeerde leerlingen werden op andere drukkerijen geplaatst, terwijl enkele hun leertijd konden beëindigen door plaatsing aan de scholen in Den Haag en Utrecht.

De examenregeling werd gewijzigd en het bestuur heeft op een zevental plaatsen in het land z.g. instructie-vergaderingen gehouden met de leerlingencommissies, ten einde deze wijzigingen nader toe te lichten. In verband met de gecentraliseerde vakcursussen, die als regel in de bestaande ambachtsscholen worden gehouden, bestaat er een commissie van samenwerking van personen uit de schoolwereld en de vereeniging voor de vakopleiding. Er is dus regelmatig contact en overleg tusschen school en practijk, meer speciaal voor de exameneischen in verband met de theoretische opleiding.

Het aantal leerlingen liep terug van 1586 tot 1491. De oorzaak ligt in de bedrijfsomstandigheden na 14 Mei 1940. 't Tweejaarlijksch onderzoek loopt tegenwoordig vlot van stapel. Van de 328 leerlingen, die het tusschen-examen moesten doen, zijn er 27 niet naar het derde leerjaar bevorderd. De eindexamens hadden het volgende resultaat: Van de 210 zetters slaagden er 186; van de 172 drukkers slaagden er 147. Er zijn dus 333 leerlingen bevorderd tot jonggezel. Het Gerrit Jan Thiemefonds heeft elf medailles aan de beste der geslaagde leerlingen uitgereikt. Tragisch was, dat een der geslaagden aan de Grebbelinie is gesneuveld, nl. de jongezel N. Jansen Maneschijn te Dordrecht.

Naast de reeds genoemde aantallen leerling-zetters en -drukkers zijn er ook nog 85 leerling-machinezetters; 64 dezer leerlingen (waaronder 11 van den cursus aan de Utrechtsche school) zijn voor het examen in 1940 geslaagd.

Het jaar 1940 was zeer vruchtbaar met betrekking tot de opleiding voor leermeester-gezel. Dit examen werd afgenomen in samenwerking met de boekbindersorganisatie. Het aantal gediplomeerden bedroeg 138, nl. 52 zetters, 20 drukkers, 37 machinezetters en 29 binders.

De totale kosten van de opleiding bedroegen *f* 33.471.64. Van dit bedrag werd

ƒ 20.333.83 aan subsidie van rijk en gemeenten ontvangen. De rest, ruim dertien duizend gulden, werd door het bedrijf aan leergelden tot een bedrag van ƒ 6712.58, betaald. Het suppletiefonds, waaruit de leerlingen, die naar de gecentraliseerde cursussen moeten reizen, worden gesubsidieerd, bezat een vermogen van ƒ 12.630.54. Voor dit doel werd in 1940 uitbetaald ƒ 6070.61.

Tot zoover het verslag van de typo's. Nu enkele gegevens uit het verslag van de „Vereeniging tot bevordering van de Vakopleiding in het Boekbinders-, Papierwaren- en Enveloppenbedrijf". Het verslag opent met een beschouwing over de historie van de opleiding der binders, geschreven door den heer F. L. van der Bom, den voorzitter van de binderspatroonsorganisatie, waarin de conclusie getrokken wordt, dat in het jaar 1940 gebleken is, dat het voorbereidende werk in de voorafgaande jaren goed is geweest en de medewerking van patroons en arbeiders niet heeft teleurgesteld.

Ook in het bindersbedrijf heeft men na 10 Mei dezelfde moeilijkheden gehad als in de typografie. Ook daar is het gelukt deze zwarigheden te temperen of weg te nemen. Ging het aantal leerlingen in de typografie achteruit, in de bindersbedrijven steeg het getal, nl. van 297 tot 367. Dit is toe te schrijven aan het feit, dat de opleiding nog moest doorwerken en de jongens opgespoord met wie een leercontract kon worden afgesloten.

Omtrent het aanvullend practisch onderricht vermeldt het verslag het volgende:

„In het begin van het jaar werd een tot in de finesses uitgewerkt plan besproken en aanvaard, in zake het geven van practisch onderricht aan de daarvoor volgens de subcommissies in aanmerking komende leerlingen. Bij de overheid zou zoo noodig aangedrongen worden, de outillage van de practijklokalen in de scholen te Amsterdam, 's-Gravenhage, Groningen en Utrecht te verbeteren. De leerlingen zouden verplicht worden, deze scholen gedurende één of twee avonden per week te bezoeken. De overige leerlingen zouden op zes Zaterdagmiddagen in de maanden April en Mei in werkplaatsen te Leiden, 's-Hertogenbosch, Dordrecht, Zutphen, Zwolle, Leeuwarden en Assen geheel voor rekening van het suppletiefonds practijklessen ontvangen. In verband met de daarmede ten laste van het suppletiefonds komende kosten werd besloten, nog niet over te gaan tot de betaling van de schoolgelden der leerlingen. Wel werd besloten, den leerlingen bij getrouw en vruchtdragend schoolbezoek — dit ter beoordeeling van de betreffende subcommissies — een premie van ƒ 2.50 toe te kennen. Door de zeer gewijzigde omstandigheden zal het helaas ook niet mogelijk zijn, in het seizoen 1940-1941 het aanvullend practisch onderwijs tot werkelijkheid te doen worden."

Over het theoretisch onderricht buiten de werkplaats wordt in het verslag het volgende geschreven:

„De leerlingen worden verplicht, een cursus te volgen, waar zij onderwijs ontvangen in vaktheorie, teekenen en taal. Verliep het schoolbezoek in het seizoen 1939-1940 zeer vlot, door de voortreffelijk georganiseerde reisgelegenheid, in het nog loopende seizoen traden vele moeilijkheden op. Het vervallen van veel auto- en autobusdiensten, de beperkte dienstregeling der spoorwegen, de gevaarlijke wegen door de verduistering waren hiervan de oorzaak. Door een gunstige beschikking op het verzoek van het bestuur, de lestijden van de cursussen zóó te kiezen, dat zooveel mogelijk bij daglicht gereisd kon worden, verrichtten de directeuren van de vakcursussen zeer verdienstelijk werk. Sommige patroons verzetten zich aanvankelijk tegen het feit, dat aan de leerlingen den Zaterdagmorgen geheel of gedeeltelijk vrijaf moest worden gegeven, doch na overleg met den controleur viel overal een regeling te treffen. De Centrale Commissie nam een besluit, waarbij de patroons gemachtigd werden om van de leerlingen, die volle weken werkten, de verzuimde uren, noodig voor het bezoeken van den verplichten vakcursus, voor de helft af te houden.

Door het actieve optreden van de betreffende gemeente- of schoolbesturen was het reeds mogelijk, aan de scholen te Leiden, Dordrecht, Zutphen en Veendam het vak theorie in het boekbinden in het lesrooster op te nemen. Door ons bestuur moet voorloopig alleen nog de bezoldiging van de leeraren in de vaktheorie aan de cursussen te Leeuwarden, 's-Hertogenbosch en Zwolle worden bekostigd."

Ten slotte is nog een schriftelijke cursus in het leven geroepen voor leerlingen, die niet naar den cursus kunnen gaan.

In dit jaar zullen voor het eerst examens worden afgenomen aan 80 leerlingen. Over de jaren 1942-1944 zullen er dan nog 287 volgen.

Het verslag geeft aan de hand van de kaart van Nederland een keurig overzicht in welke plaatsen leerlingen worden opgeleid en cursussen zullen worden gehouden, terwijl voorts nog wordt aangegeven bij welke firma's de leerlingen hun opleiding ontvangen en van welke organisatie zij lid zijn, nl. 203 A.N.T.B., 85 R.K.G.B. en 79 N.C.G.B.

De kosten voor deze opleiding bedroegen in totaal ƒ 11.463.04, waarvan aan subsidie van rijk en gemeenten ƒ 9880.30 werd of wordt ontvangen.

Deze beide verslagen leeren wat goede samenwerking, op grond der bedrijfssolidariteit, vermag ten behoeve van de goede vakopleiding.

J. SCHIPPER.

NOG EENS DE KINDERBIJSLAGWET

Op verzoek van de Federatie van Bedrijfsvereenigingen plaatsen wij 't volgende:

Al eerder hebben wij een uitvoerige beschouwing in ons blad geplaatst betreffende deze per 1 Januari 1941 in werking getreden wet. Het blijkt echter, dat zich in de practijk nogal eens moeilijkheden voordoen, doordat zij, die den kinderbijslag ontvangen moeten, uit onwetendheid onjuiste of onvolledige inlichtingen aan de uitvoeringsorganen verstrekken. Verder is de wet op enkele belangrijke punten gewijzigd. Daarom vestigen wij op een en ander nog eens bijzonder de aandacht en wij vertrouwen, dat alle lezers er den tijd voor zullen willen nemen, dit rustig na te lezen; hun eigen geldelijk belang is er mee gemoeid.

Wat is de bedoeling van de wet?

Aan de arbeiders, die meer dan 2 kinderen beneden den leeftijd van 15 jaar hebben, kinderbijslag te geven boven het van den werkgever ontvangen loon. Een arbeider komt voor het jaar 1941 in aanmerking voor kinderbijslag als op 1 October 1940 zijn gezin meer dan 2 wettige of gewettigde kinderen van hem of van zijn echtgenoote telde.

Welke kinderen tellen mee?

In de eerste plaats *wettige* kinderen, dat zijn kinderen, die gedurende het huwelijk geboren zijn. Ook zijn het kinderen, die gedurende een vroeger huwelijk van den vader of de moeder zijn geboren. Voorts *gewettigde* kinderen, dat zijn kinderen, die reeds vóór het huwelijk zijn geboren, maar bij het huwelijk gewettigd zijn.

Alle andere kinderen, die soms in een gezin leven, zooals pleegkinderen, aangenomen kinderen en natuurlijke, al of niet erkende kinderen, tellen voor deze regeling dus *niet* mee.

Welke kinderen behooren tot het gezin?

Dat lijkt een eenvoudige vraag. Natuurlijk de kinderen, die met vader en moeder in één huis wonen. Zeker, maar voor de toepassing van deze wet zijn er nog meer die meetellen. Indien b.v. de vader of de moeder overleden is, blijft het kind behooren tot het gezin van den overblijvenden ouder; dit geldt ook dan, wanneer het elders (bij familieleden of in een weeshuis) wordt opgevoed. Een kind wordt verder geacht tot het gezin te behooren als vader en moeder verplicht zijn voor zijn onderhoud te zorgen, wat bij kinderen beneden 15 jaar vrijwel altijd het geval is. Ook als een van de kinderen b.v. voor gezondheid in een andere plaats verblijft, dan wordt het toch gerekend bij het gezin te behooren. Wanneer zich het geval voordoet, dat de arbeider van de ouderlijke macht is ontheven of daaruit ontzet en de kinderen worden in een gesticht opgevoed, dan tellen deze toch mede voor diens aanspraak op kinderbijslag, ook al worden de kosten van plaatsing in het gesticht noch geheel, noch gedeeltelijk op den arbeider verhaald. Bij scheiding van tafel en bed blijven de kinderen tot het gezin van den arbeider behooren, ook al verblijven zij niet in zijn woning.

Is het huwelijk ontbonden door echtscheiding, dan worden de kinderen al naar gelang of zij aan den vader of aan de moeder zijn toegewezen, geacht tot het gezin van den vader of de moeder te behooren.

De kinderbijslaglijst.

De arbeider wiens gezin op 1 October 1940 meer dan 2 wettige of gewettigde kinderen beneden 15 jaar telde en die tot de Bedrijfsvereeniging of den Raad van Arbeid, waarbij zijn werkgever op 1 Januari 1941 voor de ziekengeldverzekering is aangesloten, de aanvrage richtte om een kinderbijslagboekje, werd of wordt door het betrokken orgaan in het bezit gesteld van een kinderbijslaglijst over het eerste kwartaal 1941.

Op die lijst moet hij o.a. vermelden het aantal dagen, waarop hij werkt, alsmede het door hem ontvangen loon.

Wat is ontvangen loon?

Ook dat is weer zoo'n kwestie, die zoo eenvoudig lijkt en toch vaak tot vergissingen aanleiding geeft. Loon is alles wat een arbeider voor het verrichten van zijn arbeid van zijn werkgevers ontvangt, ook al heeft hij op een bepaalden dag eens niet gewerkt. Heeft hij dus b.v. op 1 Januari vrijaf gehad, doch over dien dag wel loon ontvangen, dan moet dit loon op de kinderbijslaglijst worden verantwoord. Ook wachtgeld wordt als loon beschouwd.

Indien van het loon iets wordt afgehouden, b.v. premiën voor pensioen- of ziekengeldverzekering, loonbelasting en dergelijke, dan moet toch het loon worden opgegeven zonder dien aftrek.

Vacantiebons.

In sommige takken van bedrijf bestaat de regel, dat de arbeider wekelijks van zijn werkgever een vacantiebon ontvangt. Over feestdagen, vacantiedagen, enz. wordt hem door zijn werkgever dan geen loon betaald; voor die dagen dient hij de noodige vacantiebons in te wisselen. Het bedrag van een ontvangen vacantiebon moet op de kinderbijslaglijst verantwoord worden op het oogenblik, dat deze ontvangen wordt, dus niet bij de inwisseling. Dit heeft tot gevolg, dat over de op deze wijze betaalde vacantiedagen geen kinderbijslag wordt ontvangen.

Uitkeeringen bij ziekte of ongeval.

Voor het eerste kwartaal van het jaar 1941 worden die uitkeeringen niet als „ontvangen loon" voor deze wet beschouwd. Zij moeten dus niet op de lijst van dat kwartaal worden verantwoord en op de dagen, dat deze uitkeeringen worden genoten, moet geen kruisje op de lijst geplaatst worden.

Vanaf 1 April 1941 zullen ten gevolge van een wijziging der Kinderbijslagwet ziekengelduitkeering en uitkeering krachtens de Ongevallenwet, de Land- en Tuinbouwongevallenwet en de Zeeongevallenwet wèl als loon in den zin van die wet worden beschouwd. Wordt de uitkeering krachtens een van deze ongevallenwetten echter verleend wegens arbeidsongeschiktheid van minder dan 70 %, dan worden die uitkeeringen niet als loon beschouwd. Het zal niet voor iedereen even gemakkelijk zijn dit na te rekenen, daarom kunnen we zeggen dat het er in de practijk op neerkomt, dat wanneer iemand een ongevalsuitkeering krijgt kleiner dan de helft van zijn laatst verdiende loon, hij goed doet bij den Raad van Arbeid of een bedrijfsvereeniging te informeeren of hij dit nu wel of niet als loon moet verantwoorden. Op de lijst van het tweede en de volgende kwartalen van het jaar 1941 moeten die uitkeeringen dus wèl verantwoord worden en wel op de speciaal daarvoor op die lijst aangewezen plaats. Dit zal tot gevolg hebben, dat dan over de dagen waarover ongevals- of ziekengelduitkeering is verleend, eveneens kinderbijslag zal worden gegeven.

Aanvulling door de werkgevers.

Door verschillende werkgevers wordt over de dagen, die als wachttijd ingevolge de Ziektewet en Ongevallenwetten moeten worden doorgemaakt, het volle loon betaald, terwijl over de dagen, waarover uitkeering ontvangen wordt, de ontvangen uitkeeringen worden aangevuld tot het volle loon. Deze aanvulling, dus **niet** de uitkeering zelf, moet wèl als loon worden beschouwd en opgegeven en op de dagen, dat men zoo'n aanvulling ontvangt, wordt wèl een kruisje op de lijst geplaatst. (Na 1 April dus, zooals boven gezegd, bovendien op de daarvoor aangewezen plaats de uitkeering vermelden. Het kruisje wordt dus alleen geplaatst indien en voor zoolang een aanvulling op deze uitkeering wordt gegeven.)

Tewerkgestelden in werkverschaffingen.

Ook de te werk gestelden in werkverschaffingen vallen onder de Kinderbijslagwet. Voor het eerste kwartaal 1941 zal de kinderbijslag berekend worden naar het door hen ontvangen loon. Door een wets**wijziging** wordt echter van af 1 April 1941 als loon voor de berekening van den kinderbijslag beschouwd hetzelfde loon, als de te werk gestelden krachtens de Ziektewet geacht worden te ontvangen, en waarnaar dus in geval van ziekte het ziekengeld wordt berekend Dit loon is afhankelijk van de plaats van inwoning van den te werk gestelde.

HET WERK VAN DE ARBEIDSINSPECTIE

De Directeur-Generaal van den Arbeid heeft uit het Centraal Verslag der Arbeidsinspectie over 1929 een zevental hoofdstukken laten overdrukken en deze afzonderlijk doen uitgeven.

Daardoor wordt aan dezen belangrijken en zegenrijken arbeid meer bekendheid gegeven. Men komt er eerder toe een onderdeel van het lijvige verslag te lezen, dan zich dit geheele verslag aan te schaffen.

Maar bovendien kan men nu dàt gedeelte van het verslag koopen, dat speciaal op eigen beroep betrekking heeft.

De volgende overdrukken zijn tegen de daarachter vermelde prijzen verkrijgbaar:

Naleving Electrotechnisch Veiligheidsbesluit (ongevallen door electriciteit). (Prijs *f* 0.50.

Over veiligheidsmaatregelen bij het electrisch lasschen. (Prijs *f* 0.25.)

Tijdelijke electrische installaties aan boord van in aanbouw zijnde schepen. (Prijs *f* 0.25.)

Naleving der Veiligheidswet en Ongevallen (Prijs *f* 0.50.)

Ongevallen in den landbouw. (Prijs *f* 0.10.)

Geneeskundige onderzoekingen en mededeelingen omtrent beroepsziekten. (Prijs *f* 0.50.)

De Huisarbeidswet 1933. (Prijs *f* 0.25.)

De overdrukken geven geen dorre cijferreeksen, maar vermelden den aard van de ongevallen, de omstandigheden waaronder deze plaats vonden en de wijze waarop herhaling van de ongevallen kan worden voorkomen. Ze bevatten dus waardevol en deskundig opgesteld materiaal voor de menschen uit de practijk. Vooral laatstbedoelde personen zullen dus goed doen die deeltjes aan te schaffen, die voor hun beroep van belang zijn.

Ze zijn verkrijgbaar bij den Dienst van de Nederlandsche Staatscourant, Rijksuitgeverij, te 's-Gravenhage. Men storte het bedrag van het bestelde op de postrekening van dien Dienst, no. 39500.

DE VERLOFREGELING VOOR NEDERLANDSCHE ARBEIDERS IN DUITSCHLAND

Met betrekking tot deze verlofregeling hebben wij ons schriftelijk tot den waarnemend Secretaris-Generaal van het Departement van Sociale Zaken gewend.

De brief volgt hier:

D. Arbeid Duitschland.
Verlofregeling.

7 Maart 1941.

Aan den waarnemend Secretaris-Generaal van het Departement van Sociale Zaken, te 's-Gravenhage.

Weledelgestrenge Heer,

Op 22 Januari 1941 (no. 315 afd. A.B.) hebben wij van den waarnemend Directeur-Generaal van het Rijksarbeidsbureau ontvangen de per 21 October 1940 in Duitschland vastgestelde „Tarifordnung zur Regelung von Familienfahrten während der Kriegszeit für ausländische Arbeitskräfte im Deutschen Reich".

Wij veroorloven ons, daarbij de volgende kantteekeningen te maken:

1e. In den Nederlandschen tekst wordt op de eene plaats gesproken van recht op *vacantie* en van het aantal *vacantiedagen*, terwijl op een andere plaats gehandeld wordt over duur van het *verlof, waarvoor geen doorbetaling van loon plaats vindt*. Het begrip vacantie veronderstelt doorbetaling van loon, zoodat aanvankelijk eenig misverstand is ontstaan. Bij nadere beschouwing en kennisneming van den Duitschen tekst is dit misverstand wel gebleken en moest, helaas, worden vastgesteld, dat de regeling niets te maken heeft met de vacantievoorschriften die in collectieve contracten zijn vastgelegd. Voor zoover recht op vacantie bestaat, kan aanspraak worden gemaakt op het z.g. „Urlaubsgeld". Hoe die regelingen in Duitschland luiden, zijn wij, ook na nauwkeurig onderzoek, niet te weten kunnen komen. Aan de leden onzer organisaties, die in Duitschland werkzaam zijn, of te werk gesteld zullen

worden, hebben wij thans geadviseerd, zich ter plaatse op de hoogte te stellen van de voor hen geldende vacantieregeling.

2e. Tegen de verlofregeling, zooals die thans geworden is, en die eerst na zes of twaalf maanden ononderbroken dienstverband de gelegenheid geeft, naar huis te gaan tot het bezoeken van de familie, hebben wij verschillende ernstige bezwaren.

a. Allereerst het bezwaar, dat, terwijl de arbeiders werk in Duitschland hebben aanvaard onder de condities in Uwe openbare kennisgeving van 21 Juni 1940 genoemd, namelijk verlof na drie, resp. zes maanden werkzaamheid in Duitschland, deze regeling gewijzigd werd, zonder dat zij vooraf in de gelegenheid waren kennis te nemen van de verandering in hun arbeidsvoorwaarden. De verlofregeling was en is voor de Nederlandsche arbeiders een essentieel onderdeel van de arbeidsvoorwaarden.

b. Vervolgens brengt deze regeling voor de gezinnen groote bezwaren van opvoedkundigen aard mede. Thans staat de vrouw geheel alleen voor de zware taak, voor het gezin te zorgen en de kinderen op te voeden. Ook voor de stoffelijke verzorging van het gezin brengt de tijd waarin wij leven zeer bijzondere moeilijkheden mede.

c. Ten derde is er het geestelijk-zedelijke bezwaar dat de gezinsband verslapt, waaruit voor ons land en volk ernstige bezwaren voortvloeien. De christelijke arbeidersbeweging heeft jarenlang gestreden voor een arbeidstijd, die de arbeiders in staat stelt, priester in hun gezin te zijn, zich met de opvoeding hunner kinderen bezig te houden en als volwaardige leden van de gemeenschap zich ook bezig te houden met het kerkelijk en maatschappelijk leven. Voortdurende afwezigheid van ten minste een half jaar brengt aan het gezin groote schade.

d. Ten vierde brengt een verblijf buitenslands, zoowel voor den man als de achterblijvende vrouw gevaren van zedelijken aard mede; dit laatste geldt nog in versterkte mate voor de niet-gehuwde arbeiders, die in een vreemde omgeving moeten werken en losgerukt zijn uit het gezinsverband, verstoken van hun kerkelijke gemeenschap en het vereenigingsleven.

Wij brengen deze bezwaren met nadruk onder Uwe welwillende aandacht, met het verzoek, bij de Duitsche autoriteiten op verandering der regeling aan te dringen. Wij achten dit zoowel een Nederlandsch als een Duitsch belang van de allereerste orde. Als het gezin, de kern van het volk, geschaad wordt, heeft dat een ernstigen neerslag voor den staat en de maatschappij. Die kern te bewaren en te beschermen, behoort tot een van de voornaamste voorwaarden van het staatsbeleid.

Namens het dag bestuur van het C.N.V.,
Met de meeste hoogachting,
J. SCHIPPER, *secr.*

UIT DE GESCHIEDENIS DER ECONOMIE

De physiocratische school.

Uit het vorig artikel is wel gebleken, dat het mercantilisme zich voornamelijk op practisch gebied bewoog. Van een wetenschappelijk systeem was daarbij nog geen sprake. Aan de physiocratische school komt daarbij de eer toe, althans een poging te hebben gewaagd, de economie in meer vaste banen te leiden. Hier kunnen we voor het eerst spreken van een school, omdat we daar een aantal mannen vinden die — één van zin — stelselmatig zoeken naar een oplossing van allerlei economische problemen.

Deze economische school vindt men vooral in Frankrijk. De bekende hof-arts van Lodewijk XV, François Quesnay, was er de leider van. Naast hem vinden we de namen vermeld van: Dupont de Nemours, Mirabeau, Turgot e.a.

De naam physiocratisme geeft al dadelijk aan in welke richting men het wilde zoeken. Plusis: natuur en kratein: heerschen. Men wilde de oplossing van alle economische moeilijkheden dus zoeken in de richting der natuurverheerlijking. Deze richting — de natuurrechts-filosofie — heeft geruimen tijd de staathuishoudkunde beheerscht.

Als leider noemden we reeds: François Quesnay.

Over dezen geleerde vonden we de volgende gegevens:

„François Quesnay werd 4 Juni 1694 geboren. Zijn vader was landarbeider en het gezin telde niet minder dan dertien kinderen. Na een moeilijke jeugd en een harden leertijd kon François Quesnay zich als chirurg vestigen en sindsdien opende zich voor hem op medisch terrein een succesvolle loopbaan. Voorgoed werd zijn naam gevestigd, toen hij in 1730 tegen vooraanstaande medici van zijn tijd in een wetenschappelijk betoog op beperking der aderlating aandrong. Meer dan één geschrift van zijn hand legt getuigenis af van den rijkdom van talent en de breedheid van opvatting, waarmee de wetenschap werd beoefend. Niet weinig veranderde zijn levensstaat, toen hij in 1749 als lijfarts van Madame de Pompadour in het Koninklijk slot te Versailles zijn intrek nam. Door gelukkigen bijstand aan het ziekbed van den Dauphin verwierf hij nog aanzienlijker positie: tot koninklijk hofarts werd hij benoemd en in den adelstand verheven. Bestendig was de vorstelijke gunst niet; enkele dagen vóór het overlijden van Lodewijk XV werd hij door den troonopvolger ontslagen. Na deze krenkende bejegening wierp hij zich geheel op zijn geliefkoosde natuurwetenschappelijke studiën, met ingewikkelde mathematische berekeningen hield hij zich gaarne bezig; aan 't eind van zijn leven gelooft de door ouderdom ook geestelijk verzwakte, zelfs de kwadratuur van den cirkel te hebben gevonden. Den 16den December 1774 werd de rijkbegaafde man weggenomen.

Eerst op gevorderden leeftijd hield hij zich met de behandeling van volkshuishoudkundige onderwerpen bezig en zijn eerste economische verhandeling zag in 1756 het licht."

In één van zijn geschriften zegt hij: „Alle menschen en alle machten moeten zich aan de souvereine wetten der natuur, die door het Opperwezen zijn ingesteld, onderwerpen; zij zijn onveranderlijk en onverbreekbaar en de beste wetten die mogelijk zijn. En van het recht dat de natuur den mensch gegeven heeft, maakt zijn vrijheid deel uit."

Als kort begrip van wat de physiocraten leerden zou men dit woord van één hunner grootmeesters kunnen aanmerken: „Laat de natuur haar vrijen loop hebben. O! mochten wij dezen gouden regel in de harten van alle vorsten en ministers inprenten, de aarde zou weldra een andere gedaante hebben."

Daaruit blijkt wel dat men uitging van een van nature goeden mensch en dat men met het element der zonde geen rekening hield. Men beging daarbij tweeërlei fout: Men schatte in de eerste plaats de waarde van den landbouw te hoog en men dweepte in de tweede plaats te veel met de natuurlijke orde.

Volgens de physiocraten is er dus een tak van menschelijk bedrijf, waarin de arbeid zich alleen bepaalt tot het leiden der natuurkrachten, maar waarin de natuurkrachten zelf het eigenlijke werk doen, nl. het werk der voortbrenging. Volgens hen brengt de landbouw alleen werkelijk voort; geeft de landbouw een zuiver overschot „produit net". De andere takken van bedrijf, zooals handel en nijverheid, zijn wel is waar niet onnuttig, maar zij zijn onvruchtbaar. De arbeid van degenen, die daarin werken, is dus niet: voortbrengend, maar alleen: stof- en waarde-verplaatsend.

Dat de mensch niets kan voortbrengen is uiteraard volkomen juist. Maar men vergat dat ook de natuur in eigenlijken zin niets schept, maar dat ook daar de voorhanden zijnde stof alleen wordt vervormd en verplaatst.

Daarbij blijkt opnieuw, dat men met de zonde, ook met den vloek der zonde die op de natuur rust, in het geheel geen rekening hield.

Voorts: de natuur werkt niet alleen mee in den landbouw, maar ook in de overige takken van bedrijf. We denken b.v. aan de zwaartekracht, de warmte, het licht, enz.

Ten slotte moeten we er wel aan denken dat, wat wij „voortbrengen" noemen, eigenlijk geen andere beteekenis heeft, dan een zoodanige vervorming of verplaatsing van de stof, dat zij veel meer dan vóór het bewerkingsproces, voldoen kan aan menschelijke behoeften en verlangens. W. A. J. D.

Prof. mr. P. A. Diepenhorst: Voorlezingen over de geschiedenis der economie.

Lectuur:

Prof. mr. Treub: De leer der staats-onthouding en de daartegen opgekomen reactie.

ADRESVERANDERINGEN.

Adresveranderingen enz. behooren uitsluitend gezonden te worden aan het bureau van het C.N.V., en NIET AAN DE DRUKKERIJ. Van dergelijke kennisgevingen wordt door onze drukkerij geen nota genomen.

EXAMENS VEREENIGING TER VEREDELING VAN HET AMBACHT

Het bestuur der Vereeniging ter Veredeling van het Ambacht brengt ter kennis van de toekomstige candidaten, dat het in het voornemen ligt, om, indien daarvoor voldoende animo blijkt te bestaan, de examens voor gezel en meester in de vakken *timmeren, meubelmaken, plaat- en smidsbankwerken* (burgersmederij), *vuurwerken* (burgersmederij), *constructiebankwerken* (voor personen werkzaam in fabriek), *huisschilderen, metselen, machinebankwerken, machinedraaien, lood- en zinkwerken, modelmaken, steenhouwen* en *automonteeren* (het laatste vak in samenwerking met de C.C.A.B.) in de week van 28 Juli t.m. 2 Augustus 1941 te *Utrecht* te doen afnemen.

In het bijzonder wordt onder de aandacht gebracht, dat, in verband met de instelling van een vestigingsexamen voor het huisschildersambacht, voor het *meester-examen* in dit vak geen nieuwe candidaten meer worden toegelaten.

De candidaten, die het eerste gedeelte van dit examen hebben gedaan, kunnen zich echter thans voor het tweede deel opgeven.

Candidaten, die in een der vakken het examen wenschen af te leggen, wordt in hun eigen belang aangeraden zich reeds thans van een programma van eischen te voorzien, ten einde zich te bekwamen en zichzelf teleurstelling te besparen. Programma's van eischen worden tegen inzending van 25 ct. aan postzegels gaarne verstrekt door den secretaris-penningmeester der vereeniging, jhr. ir. E. van Heemskerck van Beest, Raadhuis, kamer 198, Amsterdam-C., die tevens gaarne kosteloos nadere bijzonderheden omtrent de examens verstrekt.

WAT MEN DIENT TE WETEN

XIV.

1. Ingevolge het „Besluit op de Loonbelasting 1940" wordt de **loonbelasting** ook afgehouden van het loon, verdiend bij den arbeid op gesubsidieerde werkverruimingsobjecten. Enkele bij de werkverruiming gebruikelijke vergoedingen, b.v. rijwielvergoeding, laarzenvergoeding, kleedingvergoeding, vergoeding wegens gebruik van eigen schuitje, baggerbeugel en ander eigen gereedschap, vallen uiteraard buiten de belasting.

2. Arbeiders, die in het buitenland gaan werken, moeten hun distributiebescheiden bij den distributiedienst inleveren. Zij ontvangen deze na hun terugkeer terug, wanneer de organen der arbeidsbemiddeling een inschrijvingskaart hebben uitgereikt en daarop de verklaring hebben gesteld: „Geen bezwaar tegen uitreiking van distributiebescheiden."

3. De arbeiders, die in Duitschland gaan werken, dienen ten minste twee lakens en twee sloopen mede te nemen, aangezien op aanvragen om vergunning tot aankoop voorloopig afwijzend wordt beslist.

4. Landarbeiders mogen, ook al zijn zij werkloos, niet als grondwerker in België of Frankrijk worden geplaatst.

5. De arbeiders, die in België of Frankrijk gaan werken, verbinden zich voor ten minste drie maanden. Er zal een regeling worden getroffen, waarbij hun daarna 8 dagen onbetaald verlof zal worden toegestaan. De reiskosten komen dan voor rekening van de weermacht (Luftgaukommando). Voor verdere bijzonderheden, met name in zake de sociale verzekering, verwijzen wij naar de aan de besturenbonden gezonden circulaire.

6. a. Iemand, die weigert gevolg te geven aan een uitnoodiging om in het kantoorlokaal der arbeidsbeurs te komen, waar men met hem wil spreken over het verrichten van arbeid in Duitschland, heeft geen recht op uitkeering uit de werkloozenkas, zulks op grond van de reglementaire bepaling, dat geen uitkeering wordt verstrekt aan leden, die nalaten te voldoen aan een oproeping tot aanbieding van werk, uitgaande van het orgaan der arbeidsbemiddeling.

b. Een lid eener werkloozenkas is alleen dan nalatig passenden arbeid in Duitschland te aanvaarden — met het gevolg, dat hij geen recht op uitkeering uit de kas heeft —, indien hij zoodanigen arbeid weigert, nadat hem een bepaald aanbod is gedaan, waarbij hem o.a. is medegedeeld, waar, in welk beroep en onder welke arbeidsvoorwaarden hij kan gaan werken.

7. Aan Nederlandsche arbeiders, die in Duitschland werken, mogen rookartikelen worden gezonden, die niet aan invoerrechten onderhevig zijn, mits per maand ten hoogste

100 sigaren, of
300 cigaretten, of
500 gram pijptabak, of
500 gram shagtabak.

Voor verzending van nieuwe kleeren naar in Duitschland, België en Frankrijk werkzaam zijnde Nederlanders is eveneens een regeling getroffen.

8. De loonbelasting is niet van toepassing op uitkeeringen, die krachtens de socialeverzekeringswetgeving worden genoten, met uitzondering van zoogenaamde blijvende renten en renten aan nagelaten betrekkingen. Voor andere uitkeeringen krachtens de Ongevallenwetten, uitkeeringen en vergoedingen ingevolge de Ongevallenwet 1921, de Land- en Tuinbouwongevallenwet 1922, de Zeeongevallenwet 1919, de Ziektewet en de Kinderbijslagwet vindt dus geen aftrek van loonbelasting plaats.

9. Voor het dagelijksch vervoer van arbeiders naar en van de werkverruimingsobjecten is voor het tijdvak van 31 Maart tot 2 November 1941 de zoogenaamde zomerregeling ingevoerd. Deze regeling is als volgt:

Wanneer dagelijks minder dan 2 maal 5 km moet worden afgelegd, wordt geen vergoeding gegeven. De arbeiders, die dagelijks tweemaal een afstand hebben af te leggen, als hieronder is aangegeven, ontvangen een vergoeding als daarachter is vermeld:

10 tot 15 km ƒ 0.50 per man per week;
15 tot 20 km ƒ 1.— per man per week.

Wanneer dagelijks tweemaal een afstand van 20 tot 25 km afgelegd wordt, worden de betrokkenen in de gelegenheid gesteld den afstand boven 20 km in werktijd af te leggen; in dit geval wordt per dag tweemaal een half uur vergoed. Bij afstanden van 25 tot 30 km kunnen de betrokkenen den afstand boven 20 km eveneens in werktijd afleggen, doch wordt per dag tweemaal een uur vergoed.

Bij dagelijks af te leggen afstanden van meer dan tweemaal 20 km zal, indien zulks mogelijk is, vervoer per trein, tram of autobus plaats hebben. Vervoer per autobus zal echter slechts bij hooge uitzondering mogelijk zijn in verband met het gebrek aan motorbrandstof.

Wat de arbeiders betreft, die in kampen of bij particulieren gehuisvest zijn en die eenmaal per twee weken huiswaarts keeren blijft de bestaande regeling van kracht.

Uit eigen kring

OVERHEIDS- EN SEMI-OVERHEIDS-BEDRIJVEN.

Jaarverslag Permanent Comité.

Over het vereenigingswerk door 't Comité over 1940 verricht geeft de secretaris weer belangrijke gegevens in dit verslag. In zijn inleidend woord herinnert vriend Vermeulen aan de gewijzigde omstandigheden waaronder de werkzaamheden moeten worden verricht, alsmede de daaraan verbonden moeilijkheden. Deze gelden voor het organisatiewerk, maar ook voor den eigen werkkring van ambtenaren, die op belangrijke, verantwoordelijke posten hun taak moeten vervullen.

In verband met deze situatie is de positie van het overheidspersoneel niet gemakkelijk.

Zoolang echter geen werk wordt verlangd, waarbij gewetensovertuiging geweld wordt aangedaan, moet men het als een gemeenschapsbelang beschouwen, wanneer onze leden hun ambtelijk werk kunnen blijven vervullen.

Vervolgens behandelt het verslag de zaken waaruit blijkt, dat ondanks de bijzondere omstandigheden door het organisatorisch verband veel en belangrijk werk kon worden verricht.

In de Pensioenwet zijn wijzigingen aangebracht. Het college van commissarissen,

waarin ook de organisaties waren vertegenwoordigd, is opgeheven. Dit was een wijziging, die niet de instemming heeft gekregen van de organisatievertegenwoordigers.

Nog altijd is niet voldaan aan den aandrang tot wetswijziging voor een belangrijke groep contractanten.

De verwachting was gewekt, dat een voorontwerp bij de Centrale Commissie zou worden ingediend, ten einde de mogelijkheid van inkoop van diensttijd op arbeidscontract doorgebracht, te verruimen. Tot heden bleef dit tot onze teleurstelling nog uit.

Vervolgens geeft het verslag weer de belangrijke zaken, die in verband met het formeele recht de revue zijn gepasseerd. Ook in dit opzicht is er in het afgeloopen jaar nog al wat veranderd onder invloed der gewijzigde omstandigheden.

Dan geeft het verslag weer wat door de gezamenlijke centrales is gedaan tot verbetering der salarispositie.

Hoewel aan het einde van het verslagjaar nog geen definitief resultaat bekend was, wist men toch reeds wat er ten gevolge van het overleg zou komen. Intusschen zijn de getroffen regelingen van kracht geworden, waardoor tot ƒ 1900.— een toeslag van 6 pct. wordt verstrekt voor zoover dit bedrag niet wordt overschreden. Daarbij een tijdelijke verhooging der kindertoelage met een minimum, dat verhoogd werd van ƒ 60.— op ƒ 75.— per jaar.

Meer centraal overleg.

Een belangrijk hoofdstuk is gewijd aan centralisatie van de rechts- en salarispositie van het gemeentepersoneel.

Tusschen de Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten en de centrales van overheidspersoneel is een nauwer contact gekomen door instelling van een commissie van overleg voor de gemeenten boven de 40.000 inwoners. Deze regeling is zoodanig gewijzigd, dat thans de beperking tot 40.000 inwoners is komen te vervallen.

Door de overleginstantie wordt gestreefd naar meer uniformiteit, zoowel ten aanzien der rechtspositie als van de salarieering.

De richtlijnen waarlangs wordt gewerkt zijn goedgekeurd bij besluit van den Secretaris-Generaal van het Departement van Binnenlandsche Zaken dd. 12 December 1940.

In art. 2 wordt omschreven dat wordt beoogd:

Het doen verzamelen en bewerken van gegevens betreffende de arbeids- en dienstvoorwaarden van gemeentepersoneel en het beschikbaar stellen van deze gegevens.

Het doen geven van adviezen op het gebied van arbeids- en dienstvoorwaarden van gemeentepersoneel.

In zake de verhouding tot 't C.N.V. wordt nog vermeld, dat de meerderheid van het Permanent Comité de wenschelijkheid heeft uitgesproken van fusie der drie ambtenaarsbonden en van den Chr. Bond van Personeel in Publieken Dienst tot één organisatie.

Directe vordering wordt nog niet gezien, maar de aandacht voor dit vraagstuk moet blijven.

Het bestuur bleef samengesteld als voorheen. Zoo ook voor wat de vertegenwoordiging betreft in de commissie van overleg.

Uit een bijlage blijkt, dat namens het Comité vertegenwoordigers zitting hebben in vele bijzondere commissies van overleg.

Vermelden wij ten slotte nog, dat de ledentallen van de bonden, aangesloten bij het Comité, een gunstig beeld geven.

Het gezamenlijk ledental steeg van 16188 tot 16644.

De christelijke ambtenaren gingen met eenige leden terug, alsmede de Chr. Bond van Personeel in Publieken Dienst.

Dit bedroeg met elkaar 78 leden, waarvan de ambtenaren met slechts 9 leden.

Hiertegenover stond de winst van de politieambtenaren van 250, de belastingambtenaren van ruim 100 en het postpersoneel van 157 leden.

Alles bijeen geeft het verslag een beeld van belangrijk organisatiewerk.

Moge dit werk tot heil van ons christelijk overheidspersoneel onder eigen banier voortgang hebben ondanks den druk der moeilijke tijdsomstandigheden. D. de R.

Officieel

„DRAAGT ELKANDERS LASTEN".

Overzicht hulpverleeningen in de maand Februari 1941.

In de maand Februari werden voor geheele of gedeeltelijke rekening van „D.E.L." ter verpleging openomen in de na te noemen inrichtingen:

Sanatoria, enz.

Echtgen. van lid Houtbewerkers, Leiden; San. „Zonnegloren". — Kind van lid Houtbewerkers, Rotterdam; Zeehospitium. — Echtgen. van lid Landarbeiders, Kamperland; San. „Zonnegloren". — Kind van lid Landarbeiders, Dedemsvaart; San. Hellendoorn. — Kind van lid Landarbeiders, Dordrecht; Zeehospitium. — Kind van lid Landarbeiders, Oude Pekela; San. „Sonnevanck". — Echtgen. van lid Kleermakers, Groningen; San. „Sonnevanck". — Lid van Pers. in Publ. Dienst, Steenwijk; San. „Sonnevanck". — Lid van Sigarenmakers, Veenendaal; San. O.N.O. — Lid van Textielarbeiders, Wierden; San. Hellendoorn.

Ziekenhuis.

Kind van lid Fabr.- en Transportarbeiders, Leeuwarden. — Kind van lid Landarbeiders, Axel. — Lid van Textielarbeiders, Veenendaal.

Kolonieverpleging.

Kind van lid Textielarbeiders, Veenendaal; „Boschhuis".

Rusthuisverpleging.

Kind van lid Pers. in Publ. Dienst, Amsterdam; „Moria".

Andere vormen van hulp.

Extra voeding.

Lid van Bouwarbeiders, Serooskerke. — Kind van lid Bouwarbeiders, Waalwijk. — Lid van Fabr.- en Transportarbeiders, Scharendijke. — Echtgen. van lid Fabr.- en Transportarbeiders, Dantumadeel. — Lid van Landarbeiders, Bergentheim. — Lid van Landarbeiders, Vlagtwedde. — Kind van lid Landarbeiders, Andijk. — Zuster van lid Landarbeiders, Andijk. — 2 kinderen van lid Metaalbewerkers, Sliedrecht. — Kind van lid Mijnwerkers, Geleen. — Kind van lid Sigarenmakers, Veenendaal.

Huishoudelijke hulp.

Echtgen. van lid Fabr.- en Transportarbeiders, Spakenburg. — Echtgen. van lid Fabr.- en Transportarbeiders, Oldebroek. — Kind van lid Landarbeiders, Oostwold. — Echtgen. van lid Technici, Haarlem.

Diversen.

Zuster van lid Bouwarbeiders, Heerenveen. — Echtgen. van lid Houtbewerkers, Kampen. — Zuster van lid Landarbeiders, Hoogeveen. — Kind van lid Landarbeiders, Stavenisse.

„Draagt Elkanders Lasten" is een *hulpfonds*, dat met inschakeling van een redelijke gezinsbijdrage, zijn deelnemers *t.b.c.-patiënten*, na een minimum-wachttijd van zes maanden, hulp verleent:

bij *sanatoriumverpleging*, bij *verpleging in andere inrichtingen van herstel* tot pl.m. 50 pct. van de verpleegkosten;

bij, door het consultatiebureau, in verband met t.b.c., geadviseerde *andere vormen van hulp*, als: extra voeding, hulp in de huishouding, enz.,

tot bedragen als redelijkerwijze noodig blijken.

De deelnemerscontributie voor „D.E.L." bedraagt: indien de leden van een afdeeling of bond collectief zijn toegetreden, 2 cent per week (af te dragen gelijktijdig met de bondscontributie); of anders 10 cent per maand (af te dragen aan de plaatselijke commissie van „D.E.L.").

Alleen de *leden* der christelijke vakbeweging kunnen deelnemer zijn; hetgeen inhoudt, dat alle gezinsleden die christelijk georganiseerd kunnen zijn, tot „D.E.L." moeten toetreden *om aanspraak op de zeer uitgebreide hulp* te hebben.

(Alle gezinsleden, die *niet* tot een christelijke vakorganisatie *kunnen* behooren, zijn vrij van het deelnemerschap, *doch* hebben *op grond van het deelnemerschap* van het *gezinshoofd* volledig aanspraak op hulp van „D.E.L."; dus de huismoeders, *alle kinderen beneden 16 jaar* en alle oudere kinderen, die studeeren, dagdienstbode zijn, enz.).

Alle leden van de christelijke vakbeweging behooren „D.E.L."-deelnemer te zijn.

W. DE JONG, *penn.-beheerder „D.E.L."*.

Boekbespreking

„Doorbraak" van Karel van Dam. Uitgeven door N.V. Gebr. Zomer & Keuning's Uitgeversmaatschappij. Prijs geb. ƒ 3.05.

Lange jaren lag het in het voornemen van de Rademakers van de Hoeve in den Zevenboeren Polder om een stuk land buitendijks in te polderen. Maar van vader op zoon was het nagelaten. Dan neemt ten slotte door een dijkdoorbraak en ondanks aller zwoegen de

zee een stuk land terug in plaats dat de mensch het aan de zee ontrukt.

De ingehouden kracht van de zee breekt door en openbaart zich aan de menschen.

Zoo gaat het ook in de familie Rademakers. Krachtmenschen zijn het, van vader op zoon. Maar de kracht der zonde, geslachtenlang ingehouden, af en toe bij deze en gene aan de oppervlakte komend, breekt dan in dit boek door. Het a-moreele bij deze krachtfiguren bleek reeds in hun omgang met hun eigen vrouwen. Maarten ook is een goede, zorgzame zoon, al is ook hij een tijdlang een verloren zoon geweest, maar of hij wel een hart heeft voor zijn werk en zijn omgeving, moet door zijn eigen moeder worden betwijfeld. Dit a-moreele breekt door in den jongsten zoon.

Er is in dit boek veel sombers, maar toch blijkt Gods weerhoudende genade herhaaldelijk ook in het leven van deze harde menschen.

Bij het lezen van dit boek moet men telkens denken aan de bekende boeken van Gulbransen en andere Noorsche schrijvers. De taal is krachtig, maar sober. Er zit iets stoers in. Het is geen lichte roman, maar integendeel een boek, dat men meer dan eenmaal zal willen lezen om er dieper in door te dringen.

Hartelijk aanbevolen.

„Liturgie en Reformatie", door W. A. Zeydner, met inleidend woord van prof. dr. H. Kraemer. Uitgave A. Voorhoeve, Rotterdam. Prijs ingenaaid ƒ 0.95.

Dit boekje poogt de liturgie te plaatsen in een zuiver reformatorisch raam. Het staat vol frissche gedachten en zal aan een juist kerkelijk besef en een goed verstaan van de beteekenis der liturgie zeker ten goede komen. Het is blijkbaar na rustige bezinning op de vraagstukken geschreven.

„De Kracht van ons volk", door dr. L. W. G. Scholten. Uitgave N.V. Gebr. Zomer & Keuning's Uitgeversmaatschappij, Wageningen.

Dr. Scholten heeft door dit boek ons volk aan zich verplicht. Op klare wijze belicht hij ons volkskarakter en wat daarvan de grondtoon is. In een aantal pericopen over zelfstandigheid, drang naar buiten, individualisme en materialisme, sociale zorg, verdraagzaamheid, godsdienstzin, voor de toekomst, behandelt hij de kenmerkende eigenschappen van ons volk, zooals die zijn gegroeid, gevoed en opnieuw aan het licht gebracht door nationale figuren als Jan van Nassau, Marnix van St. Aldegonde, Jan Pietersz. Coen, Groen van Prinsterer, Kuyper en Bavinck.

Dit boek is een verkwikking en een vreugde voor wie de grootheid en het verval van Nederland na aan het hart ligt en het spoort aan tot zelfonderzoek en bekeering. Het brengt de harten der kinderen terug tot de vaderen en de harten der vaderen tot de kinderen. Het moet in breede kringen van ons volk, door Calvinist en niet-Calvinist, worden gelezen en bestudeerd.

Of we dan geen critiek hebben?

Zeker, het boek zouden we meer uitgewerkt willen hebben en naar wij meenen zijn er lang niet al de figuren in naar voren gebracht, die op de vorming van ons volkskarakter grooten invloed hebben gehad, zooals Prins Willem III en Bilderdijk. Maar deze critiek is een bewijs, dat wij nog meer van dezen schrijver willen hooren. Misschien komt er nog eens een aanvulling. Wij hopen het.

Men verzuime niet dit boek te lezen. Het giet staal in het bloed in dezen geestelijk verslapten tijd.

Enkele drukfouten vormen vlekjes op deze ook uiterlijk schoone uitgave.

De prijs is slechts ƒ 2.05.

„Doodenwacht bij onze gevallenen". Een nationaal gedachtenisboek.

Onder auspiciën van de vereeniging „Ons Leger" wordt door Zomer & Keuning's Uitgeversmaatschappij te Wageningen voorbereid de uitgave van een nationaal gedachtenisboek „Doodenwacht bij onze gevallenen". Schrijver is de vooral als radio-reporter bekend geworden journalist G. H. Hoek, die in dit werk vermeldt, hoe onze mannen op de verschillende strijdtooneelen vochten en vielen en die ook een sterken indruk geeft van de wijze, waarop aan de dooden de laatste eer is bewezen. De schrijver heeft zich de medewerking verzekerd van den oud-hoofdaalmoezenier van leger en vloot, pastoor J. J. Noordman en van den oud-veldprediker in algemeenen dienst, dr. W. G. Harrenstein, die gezamenlijk een herdenkingshoofdstuk schreven, terwijl dr. P. Prins, die in de ziekenhuizen te Dordrecht de doodelijk gewonden bijstond, zijn indrukken weergaf. Het boek zal worden ingeleid door generaalmajoor K. E. Oudendijk, voorzitter van de vereeniging „Ons Leger".

In de uitgave wordt opgenomen een lijst van allen, die in den strijd te land en ter zee zijn omgekomen.

Een deel van de opbrengst van het boek zal worden gereserveerd, als bijdrage in de kosten van het nationaal monument, dat na den oorlog ter herdenking van de gevallenen zal worden opgericht.

Handboek voor den kruidenier, deel 3. Verkoopkunde, Verkoopgesprekken, Reclame, door J. van Altena Czn. — Uitgave van de N.V. Uitgevers-Maatschappij Æ. E. Kluwer, Deventer.

De schrijver heeft zich tot taak gesteld een volledige handleiding voor den gevestigden kruidenier te schrijven. Reeds verschenen in deel I en II boekjes over warenkennis en over de Warenwet.

Het is een boekje voor de practijk, maar ook geschikt ter bestudeering voor het vakexamen. Geschreven in den vlotten en onderhoudenden toon, dien wij van dezen schrijver zoo goed kennen en met groote deskundigheid zal dit handboek door den aankomenden kruidenier, maar ook door den gevestigden winkelier niet verwaarloosd mogen worden.

Een aanbeveling is daarbij overbodig.

De prijs is ƒ 1.05.

Voor en van onze besturenbonden

Middelburg.

7 Maart jl. hield de Christelijke Besturenbond haar huishoudelijke jaarvergadering.

In zijn openingswoord deelde de voorzitter mede, dat het bestuur besloten had om wel jaarvergadering te houden, doch ter behandeling van ingekomen stukken, jaarverslagen, enz. Ook schetste de voorzitter den toestand waarin wij na Mei 1940 zijn gekomen, terwijl hij ook een oogenblik stilstond bij de dagen tusschen 10 en 17 Mei, om ten slotte te gedenken, hoe onze, bij allen zoo dierbare stad, op 17 Mei zwaar werd getroffen door een bombardement.

Tevens vermeldde hij ook het ernstig ziek zijn van twee bestuursleden, nl. den 2den voorzitter en den penningmeester, respectievelijk de vr. S. A. Boone en C. W. v. d. Kuip.

Uit het verslag van den secretaris bleek, dat het bestuur niets onbenut heeft gelaten om het werk zijn gewonen voortgang te doen hebben.

Hoewel in vele commissies vertegenwoordigd, is er bijna niet vergaderd, doch opgeheven is nog geen enkele commissie.

De bestuursvergaderingen werden geregeld maandelijks gehouden, terwijl ook enkele algemeene vergaderingen zijn gehouden met 19 afgevaardigden.

Het huisbezoek werd aan de afdeelingsbesturen overgelaten en het moet gezegd worden, dat dit werk niet zonder resultaat is gebleven, want het ledental, aangesloten bij den C.B.B., steeg in 1940 nog met enkele leden.

Het financieel verslag van den waarnemend penningmeester, vr. P. Meliefste, kon ook worden goedgekeurd. Dit stemt wel tot dankbaarheid, gezien de bescheiden tot 17 Mei, geheel verloren zijn gegaan en de penningmeester thans niet in staat was zijn jaarverslag op te maken.

De aftredende bestuursleden, de vr. P. Meliefste, J. C. Wattel en W. Rooze, werden met algemeene stemmen herkozen.

Nadat de voorzitter nog enkele vragen had beantwoord, werd de vergadering gesloten, nadat één der bestuursleden in dankzegging was voorgegaan.

A. F.

Veenendaal.

Onze studieclub vergaderde voor de vierde maal in dit seizoen, wat tevens ook de laatste maal moest zijn.

Deze vergadering stond weer onder leiding van het bestuur van den Christelijken Besturenbond.

De heer F. P. Fuykschot, secretaris van het Chr. Nat. Vakverbond, hield een referaat over „Zondagsrust en Zondagsheiliging".

Na een korte inleiding behandelde spreker de volgende punten: Het Nieuwe Testament en de Zondag; de hervormers en de Zondag; onze Zondagsbeschouwing en de Zondagspraktijk.

Op dit referaat volgde een uitgebreide bespreking.

— Dinsdag 11 Maart jl. mocht het bestuur van den Christelijken Besturenbond het genoegen smaken, dat onder zijn leiding en in het bijzijn van den heer Abr. Markering, hoofdbestuurder van den Chr. Metaalbewerkersbond, alhier ook een afdeeling werd opgericht van bovengenoemden bond.

Wij roepen onzen nieuwen vrienden een hartelijk welkom toe in onze gelederen en wenschen deze jonge afdeeling een voorspoedige loopbaan toe.

G. DIEPEVEEN.

INHOUD: Gedachten van dezen tijd. — Grijpt als 't rijpt. — Sociaal ontoelaatbaar. — Waarom? — Onze Zondagsbeschouwing. — Ons standpunt in zake vakopleiding. — Twee jaarverslagen van opleidingsorganisaties. — Nog eens de Kinderbijslagwet. — Het werk van de Arbeidsinspectie. — De verlofregeling voor Nederlandsche arbeiders in Duitschland. — Uit de geschiedenis der economie: De physiocratische school. — Examens Vereeniging ter Veredeling van het Ambacht. — Wat men dient te weten. (XIV.) — Uit eigen kring. Overheids- en semi-overheidsbedrijven: Jaarslag Permanent Comité. — Officieel: „Draagt Elkanders Lasten". — Boekbespreking: *a.* Doorbraak; *b.* Liturgie en Reformatie; *c.* De kracht van ons volk; *d.* Doodenwacht bij onze gevallenen; *e.* Handboek voor den kruidenier. — Voor en van onze besturenbonden: *a.* Middelburg; *b.* Veenendaal.